

1. Bakteriyaların konsentrasiyasının çox olduğu dərinlik hansıdır?
 - 800 m
 - √ 2500 m
 - 1500 m
 - 600 m
 - 1 – 100 m
2. Dörd mərtəbəlilik strukturuna malik nəhəng coğrafi kompleks hansıdır ?
 - biosfer
 - √ okeanlar
 - atmosfer
 - yer qabığı
 - dağ kompleksləri
3. Yer səthində maddə və enerji mübadiləsinin intensiv getdiyi landşaft yaradıcı təbəqə necə adlanır?
 - landşaft sferası
 - biosenoz
 - pedosfera
 - mikrosfera
 - √ hipergenez
4. Okean dərinliklərindəki sular hansı maddələrlə daha çox zəngindir?
 - √ fosfat və nitrat
 - azot və karbon
 - nitrat və kalsium
 - xlor və oksigen
 - dəniz və fosfor
5. Hidrosfer və atmosferin kontakt təbəqəsinin aşağı qurtaracağı hansı dərinlikdə yerləşir?
 - 200-300 m
 - 50-100 m
 - 300-350 m
 - √ 150-200 m
 - 120-150 m
6. Bioloji həyatın ən zəngin olduğu okean mərtəbəsi hansıdır?
 - √ şelf zonası
 - ultraabissal zona
 - batial zona
 - materik ətəyi zona
 - abissal zona
7. Materik yamacı (batial) zonası hansı dərinliyədək davam edir?
 - √ 2500-3000 m
 - 6000-6500 m
 - 6000-dən dərin
 - 200-1000 m
 - 1000-2500 m.
8. ətraf mühitlə azad surətdə maddə və enerji mübadiləsi aparan açıq tipli bütöv təbii varlıq hansıdır ?

- landsaft sperası
- üfiqi struktur
- ✓ təbii ərazi kompleksləri
- şaquli struktur
- coğrafi mühit

9. Təbii komponentlər sistemi arasında yaranan əlaqə neçə adlanır?

- təbii ərazi kompleksi
- ✓ geosistem
- erigeosfera
- landsaft sperası
- coğrafi mühit

10. Təbii ərazi kompleksləri necə formalaşır ?

- təbii rejimlərin birliyini yaradan elementdir
- ✓ ətraf mühitlə maddə və enerji mübadiləsi aparır
- coğrafi sistemdə nisbətən sabit varlıqdır
- coğrafi mühitdə çox formalaşır
- landsaftın üfiqi strukturunda yayılmışdır

11. Okeanda yalnız hansı iki coğrafi sferanın bir başa təması müşahidə edilir?

- hidrosferin biosferlə və atmosferin litosferlə
- ✓ atmosferin hidrosferlə və hidrosferin litosferlə
- litosferin hidrosferlə və litosferin atmosferlə
- bitosferin atmosferlə və biosferin litosferlə
- biosferin atmosferlə və atmosferin hidrosferlə

12. Atmosferin yerə ən yaxın, yəni 1,5-2 metr olan hissəsində hansı horizont əmələ gəlir?

- atmosfer sferası
- ✓ mikrosfera
- mezosfera
- pedosfera
- atmosfer zonası

13. V.İ.Vernadskinin biosfer haqqındakı təliminə daxil olan həyat pərdəsi hansı təbəqələrdə yaranır?

- hidrosfer və atmosferin yuxarı hissəsində
- ✓ Litosferin, atmosferin və hidrosferin bir-birinə yaxın hissəsində
- litosferin üst hissəsi və atmosferin üst hissəsində
- coğrafi təbəqə və landsaft sferasında
- bütünlüklə biosferdə

14. Okeanlarda neçə mərtəbəlilik strukturu fərqləndirilir?

- beş
- üç
- altı
- ✓ dörd
- iki

15. Sualtı landsaft sferasının diqər sferalardan fərqi nədir?

- üfiqi differensiasiyanın güclü olması
- temperatur və duzluluğun tez-tez dəyişməsi
- su axınlarının sürətli hərəkəti

- canlı arqanizlərin sıxlığı
- ✓ bioloji kütlənin azlığı, yüksək duzluluq, işığın olmaması

16. Orta rəqəmlərlə səciyyələnən ritm müddətləri hansıdır ?

- dövrü
- dinamik
- dəyişkən
- təkrarlanan
- ✓ tsikl

17. Eyni vaxtda baş verən ritmlər neçə adlanır?

- ✓ dövrü
- dinamik
- kompleks
- təkrar
- tsiklik

18. Mərz kompleksləri hansı təbii ərazilərdə formalaşır ?

- çay vadilərində
- çay deltalarında
- bataqlıqlarda
- dəniz sahillərində
- ✓ qobu və yarıqlarda

19. Dövrü ritmlər necə baş verir ?

- fəslə xarakterli ritmlərdir
- yalnız çoxillik ola bilər
- proqnozlaşdırmada istifadə olunur
- tsiklik olaraq formalaşır
- ✓ eyni vaxtda baş verir

20. Ritmikanın neçə forması fərqləndirilir?

- 1
- 6
- ✓ 2
- 4
- 3

21. Landşaftın dəyişməsində müşahidə edilən hadisələri səciyyələndirən anlayış necə adlanır ?

- ✓ landşaftın dinamikası
- landşaftın şaquli strukturu
- landşaftın üfqi strukturu
- landşaft proqnozu
- landşaftın təkamülü

22. Elyuvial , superakval və subakval landşaftlar, hansı landşaft vahidinin tipləridir?

- zonal
- azonal
- ✓ fasiya
- intrazonal
- mərz

23. Davamiyyət müddətinə görə tsikllər neçə qrupa bölünür?

- 5
- 6
- 2
- 4
- √ 3

24. Tsiklik ritm müddətləri hansı ölçüdə səciyyələnir?

- √ orta rəqəmlərlə
- kiçik rəqəmlərlə
- əsrlərlə
- 1000 illərlə
- bir neçə il müddətində

25. Qabarıq mezorelyef formaları və yüksək yastı suayrıcılar, çökək mezorelyef formaları və alçaq terraslar kateqoriyaları hansı landşaft vahidinə aiddir?

- azonal
- zonal
- fasiya
- intrazonal
- √ mərz

26. A.Q.İsaçenkoya görə mərzin neçə əsas kateqoriyası var?

- 3
- 6
- 4
- √ 2
- 5

27. Sutkalıq və fəsli fazaların davamlılığı və dəyişkənliyi hansı təbiət hadisəsindən asılıdır?

- vulkanların püskürməsi
- tavaların hərəkəti
- √ günəş fəallığının inkişafından
- planetlərin cazibə qüvvəsi
- sel və daşqınlar

28.

Rütubətin paylanması, bitki örtüyü və heyvanat aləminin O_2 və C_2 qazını udması və xaric etməsi prosesləri ritmikanın hansı tsiklinə aiddir?

- fəslə
- bir illik
- ✓ sutkalıq
- dövrü
- çoxillik

29. Fəslə və ya illik tsikllərin əmələ gəlməsinin əsas səbəbləri hansı təbiət hadisələridir?

- ✓ Yerlə Günəşə görə vəziyyəti və yer oxunun mailliyi
- seysmik qırışıqlarda yaranan fəallıq
- yerdəki vulkanların vaxtaşırı püskürməsi
- səhraların əsasən tropiklərdə geniş yayılması
- Yerdəki illik yağıntıların miqdarının dəyişməsi

30. Hər bir ritmik dəyişməlikdən sonra əvvəlki vəziyyətinə qayıdarkən müşahidə edilən əyintilər yığılaraq landşaftda hansı xüsusiyyətləri dəyişdirir ?

- landşaftın genezisini
- landşaftın növ və siniflərini
- landşaftın tiplərini və yarımtiplərini
- ✓ landşaftın strukturunu və inkişafını
- landşaftın sferlər arası məsafəsini

31. Dəyişən ritm müddətləri necə adlanır?

- dinamika
- fəsiya
- ✓ tsikl
- təkamül
- ritmika

32. Landşaftın strukturunu və inkişafını dəyişdirən hadisələr hansılardır?

- inkişaf
- tskilik
- ✓ ritmika
- çoxillik
- təkamül

33. Ritmik hadisələrin hansı formaları var?

- çoxillik və dövrü
- formaları yoxdur
- illik və fəsli
- fəsli və sutkalıq
- ✓ dövrü və tskilik

34. Coğrafi sistemdə nisbətən sabit varlıq olub, təbii rejimlərin birliyini yaradan hərəkət forması hansıdır?

- dəyişdirici
- tənzimləyici
- intensiv
- ✓ sabitləşdirici
- təkamül

35. Kompleks hadisələrin zaman etibarını ilə təkrarlanması necə adlanır?

- təkamül
- proqnoz
- tsikl
- ✓ ritmika
- dinamika

36. Landşaftın meydana gəlməsinə və müasir dinamik vəziyyətinin yaranmasına səbəb olan proseslərin cəmi necə adlanır?

- ✓ landşaftın genezisi
- landşaftın proqnozu
- landşaftın ritmikası
- landşaftın təkamülü
- landşaftın dinamikası

37. Landşaftlar üçün tipik olan vəziyyəti, rejimi və komponentlər arasındakı əlaqəni saxlama fəaliyyəti necə adlanır?

- təkrarlanma
- davamlılıq
- dəyişdirmə
- ✓ öz-özünü tənzimləmə
- sabitləşdirmə

38. Tsiklik ritmikanın müddəti necə səciyyələnir?

- milyon illərlə
- kiçik rəqəmlərlə
- dövrü olaraq
- sutkalıq olaraq
- ✓ orta rəqəmlərlə

Landşaftın proqnozu verilirənkən, hər şeydən əvvəl hansı şərtlərə əməl edilməlidir?

- 1.) ərazinin geoloji və litoloji özülünü tədqiq etməli və araşdırılmalıdır
 - 2.) landşafta antropogen təsirin müasir forma və normalarını saxlamaq şərti gözlənilməlidir
 - 3.) ərazinin landşaft xüsusiyyətlərini təyin etməklə yanaşı, onun tip və yararımları da nəzərə alınmalıdır
 - 4.) Coğrafi sistemlər və onlar daxilində zaman etibarını ilə əmələ gələn taksonomik vahidlərin qanunauyğun sırası dəqiqləşdirməlidir.
 - 5.) antropogen-texnogen təsirin dəyişmə xarakteri və intensivliyi şəraiti nəzərə alınmalıdır.
- (Sürət 21.05.2014 11:15:01)

- 4,5
- √ 2,5
- 1,2
- 2,4
- 3,5

40. Mütərəqqi elementlər hansı landşaft proseslərində iştirak edir?

- √ landşaftın dinamikliyində
- torpaq tiplərinin formalaşmasında
- hidroqrafik şəbəkənin yaranmasında
- biosenozların yayılmasında
- landşaftın inkişafında

41. Dövrələr ərzində bir sıra landşaft tiplərinin, yarımtiplərinin və onun külli miqdarda morfoloji hissələrinin tamamilə məhv olmasına səbəb nə olmuşdur ?

- daxili qüvvələrin fəallığı, vulkanizm prosesi
- heç biri
- kütləvi quraqlığın yayılması və səhrələşmə
- √ buz örtüyünün altında qalması və dəniz transgressiyaları
- yer qabığının qalxması, tektonik proseslər

42. İnvariant komplekslərin əvəz olunması hansı proseslər nəticəsində baş verir?

- Ozon qatının naziklənməsi
- yeraltı təkanların təsiri
- günəşlə baş verən partlayışların təsiri
- √ təbii və antropogen təsirlər
- kosmik şüaların təsiri

43. Mütərəqqi dəyişkənliklərlə müşayiət olunan və landşaftın strukturlarının ardıcıl olaraq biri digərini əvəz etməsi prosesi necə adlanır?

- √ landşaftın təkamülü
- landşaftın dinamikası
- coğrafi mühit
- landşaft sperası
- landşaftın genezisi

44. Fasiyaların su ilə dolmuş mənfi relyef formalarında əmələ gələn tipi hansıdır?

- zonal
- delyuvial
- elyuvial
- √ subakval
- iatraxonal

45. Yeraltı suların səviyyəsinin səthə yaxın olan fasiya tipi necə adlanır?

- subakval
- azonal
- √ superakval
- zonal
- elyuvial

46. Relyefin qabarıq formalarına aid edilən fasiya tipi hansıdır?

- √ elyuvial
- subakval

- zonal
- azonal
- superakval

47. Elementar landşaft kimi fasiyanın neçə tipi mövcuddur?

- 2
- ✓ 3
- 5
- 6
- 4

48. Xüsusilə yay aylarında 1-2 ay və yaz aylarından 1-2 həftə əvvəl baş verəcək təbii hadisələrin proqnozlaşdırılması hansı metodla mümkündür? (Sürət 21.05.2014 11:13:58)

- ✓ fenoloji indikasiya metodu
- zaman analogiyası metodu
- ekstrapolyasiya metodu
- coğrafi sistemlərin analogiyası metodu
- invariant proqnozlar metodu

49. Landşaftın tənəzzülü nə zaman baş verir?

- ✓ fəlakətli təbii və texnogen proseslər nəticəsində
- landşaftların dinamik dəyişikliyi nəticəsində
- xarici və daxili amillərin qarşılıqlı təsiri nəticəsində
- yüksək dərəcəli təbii ərazi komplekslərin təkamülü nəticəsində
- invariant geosistemlərin inkişafı nəticəsində

50. Hansı landşaftlar bu və ya digər dərəcədə olan geosistemlərin dəyişməsi zamanı özünün əvvəlki vəziyyətini sabit saxlayan əlamətlərin cəminə aiddir?

- dinamik landşaftlar
- ✓ invariant landşaftlar
- dəyişən landşaftlar
- üfüqi landşaftlar
- zonal landşaftlar

51. Landşaftın müasir strukturunu təyin edən, reliktlə və endemik elementləri özündə birləşdirən landşaft elementləri necə adlanır?

- ✓ konservativ elementlər
- buzlaq elementlər
- hidroqrafik elementlər
- torpaq elementləri
- biosenoz elementlər

52. Konkret məkanda cansız canlı komponentlərin qarşılıqlı əlaqəsi və təbii-antropogen sistemlərin fəaliyyəti nəticəsində formalaşan sistemlər necə adlanır?

- ✓ Ekosistemlər
- Tektonik proseslər
- Biosistemlər
- Zonallıq strukturu
- Landşaft qurşaqları

53. Landşaftın dinamikasının təhlilinə əsaslanan proqnozlaşdırma müddəti hansıdır? (Sürət 21.05.2014 11:14:37)

- uzun müddətli
- orta müddətli
- yüksək müddətli

- ən yüksək müddətli
- ✓ qısa müddətli

54. Landşaft proqnozlaşmasında neçə metoddan istifadə edilir? (Sürət 21.05.2014 11:14:26)

- 2
- 4
- 6
- 5
- ✓ 3

55. İnkişafı qabaqcadan aydınlaşdırma təmayülü nədir ? (Sürət 21.05.2014 11:14:14)

- dinamika
- ✓ proqnozlaşdırma
- ritmika
- genezis
- təkamül

56. Dağın ətəyindən zirvəsinə doğru qalxarkən istiliklə təmin olunma şəraitinin dəyişməsi hansı landşaft strukturunu yaradır?

- enlik qurşaqlarını
- zonal differensiasiyanı
- azonal differensiasiyanı
- üfüqi strukturu
- ✓ hündürlük qurşaqlarını

57. Materiklərin çox hissəsinin (39,3%) şimal, az hissəsinin isə (19,1%) cənub kürəsində yerləşməsi landşaftının hansı differensiasiyasına aid etmək olar?

- intrazonal differensiasiya
- enlik differensiasiya
- ✓ azonal differensiasiya
- hündürlük differensiasiya
- zonal differensiasiya

58. Hündürlük qurşaqlarının əmələ gəlməsinin əsas səbəblərindən biri hansıdır?

- dağ yamaclarında dəmyə əkinçiliyinin inkişaf etdirilməsi
- ortadağlıqdaintensiv otarılma nəticəsində eroziya və diqradasiya proseslərinin güclənməsi
- ✓ dağın ətəyindən zirvəsinə doğru qalxarkən istiliklə təmin olunmanın dəyişməsi
- alcaqdağlıq ərazilərdə yağıntıdan asılı olaraq, rütübətin paylanması
- nival qurşaqda qar örtüyünün qalınlığına nəzərən günəş radiasiyasının artması

59. Lənkəran ovalığı landşaftları hansı landşaft tipinə aid edilir?

- ✓ intrazonal
- sadə
- azonal
- zonal
- mürəkkəb

60. Dağ-meşə landşaftlarının qurşaq əmələ gətirmədiyi ərazi:

- Kiçik Qafqaz
- ✓ Zəngəzur-Dərələyəz
- Böyük Qafqaz
- Talış dağları
- heç biri

61. İnzononal landşaftların yaranma səbəbləri hansılardır?

- √ Çay suları.Yeraltı suların səthə yaxınlığı.
- Quraq iqlim, dağlıq relyef
- Yarımsəhra iqlimi, çay suları.
- Çöl iqlimi,yeraltı sular.
- Bol yağıntı, yüksək rütübət.

62. Zonallıq və intrazonallıq anlayışının yaradıcısı kimdir?

- D.A.Anuçin
- √ Q.N.Vısotski
- Q.F.Morozov
- L.S.Berq
- V.V.Dokuçayev

63. İqlim şəraitinin enlik və hündürlük zonallığı haqqındakı fikirlər kimə məxsusdur?

- K.F.Rulye
- A.Humbolt
- N.A.Seversov
- √ M.V.Lomonosov
- Ç.Darvin

64. Ayrı-ayrı landşaft zonası daxilində inkişaf edən və həmin zonanın iqlim-ekoloji şəraiti ilə o qədər də əlaqədar olmayan TəK hansıdır?

- azonal
- kserofit
- hidromorf
- √ intrazonal
- zonal

65. İqlimlə ayrılmaz surətdə bağlı olan landşaft zonallığı hansıdır?

- hündürlük
- intrazonal
- √ enlik
- üfüqi
- şaquli

66. Azərbaycanın ayrı-ayrı dağlıq vilayətlərində dağətəyindən yüksəkdağlığa qədər landşaft komplekslərinin düzgün ardıcılığını seçin?

1. dağ-meşə	5.quruçöl
2.nival-buzlaq	6.səhralıqlar
3.dağ-çəmən	7.şoranlıqlar
4.yarımsəhra	8.alp çəmənlikləri
- 3, 4, 5, 7, 2
 - √ 4, 5, 1,3, 2
 - 1, 3, 4, 7, 2
 - 2, 4, 6, 8, 5
 - 1, 6, 7, 8, 3

67. B. Polnov və R.Abolinin ilk dəfə tərtib etdikləri xəritə hansıdır ?

- kartoqrafik
- geomorfoloji
- torpaq
- fiziki
- √ landşaft

68. Zəngəzur-Dərələyəz silsiləsində qurşağ əmələ gətirməyən təbii landşaft kompleksi hansıdır ?

- √ dağ-meşə
- dağətəyi düzənlik
- bozqır çəmənliklər
- alp çəmənlikləri
- yarımsəhra

69. Naxçıvan dağlıq sahəsində landşaft qurşaqlarının yüksəklik və üfiqi strukturu Böyük və Kiçik Qafqaz dağlarından hansı xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir?

- dağ-çəmən kompleksləri əvəzinə dağ kserofit komplekslər yerləşir
- √ burada dağ-meşə və dağ-çəmən qurşaqları zonallıq üzrə düzgün yerləşməmişdir
- burada yerləşən müxtəlif xassəli süxurlar vaxtaşırı yuyulmaya və eroziyaya məruz qalır
- dağətəyi zonaya yüksək dağlıqdan fərqli olaraq daha çox yağıntı düşür
- yarımsəhra komplekslərindən sonra, birbaşa dağ-çəmən kompleksləri formalaşır

70. Hava kütlələrinin dörd əsas tipləri hansıdır?

1. subtropik	4. subnival	7. ekvatorial
2. tropik	5. arktik	8. subantarktik
3. nival	6. milayim	9. subekvatorial

- 1,2,5,8
- 5,6,8,9
- 3,4,6,9
- √ 2,5,6,7
- 2,4,6,8

71. Azonal landşaftların müşahidə olunduğu ərazi hansıdır?

- Kiçik Qafqaz
- Bazardüzü
- Şahdağ
- Dərələyəz
- √ Talış dağları

72. İnzazonal landşaftlar hansılardır?

- Şollar düzü, Naxçıvanın orta dağları
- Qobustan çölləri, Qarabağ düzü
- Talış dağları, Lənkəran ovalığı
- Suayırıcı silsilə, Pirqulu meşələri.
- √ Kürboyu meşələr, Yalama meşələri

73. Yeraltı suların təsiri ilə ifrat rütubətlənmə nəticəsində yaranan landşaftlar necə adlanır ?

- √ hidromorf
- edafotop
- avtomorf
- evriqial
- destrukтив

74. Kür-Araz ovalığı landşaftlarında hansı kimyəvi maddənin istifadəsi kritik vəziyyətə səbəb olmuşdur ?

- mineral gübrələrin
- azot və fosforun
- sialit və kaliumun
- √ pestisidlərin
- qələvilərin

75. Hansı landşaftlarda 10 il ərzində neft və lay suları ilə çirkələnmiş geosistemlər öz-özünə təmizləyə bilər ?
- ekvatorial qurşaqda
 - tropik meşələrdə
 - miqayim qurşaqda
 - subqütb və qütblərdə
 - ✓ quru subtropiklərdə
76. Heyvandarlıq və dəmşə əkinçiliyi ən çox ərazilərin hansı qurşaqlarında inkişaf etdirilir ?
- nival qurşaqda
 - dik və maili yamaqlarda
 - dağətəyi düzənliklərdə
 - alçaq dağlıqda
 - ✓ orta və yüksək dağlıqda
77. Samur-Dəvəçi, Lənkəran və Kür-Araz ovalıqlarında qurult və yeraltı suların səthə çıxdığı alçaq sahələrdə hansı landşaft tipləri inkişaf etmişdir?
- yarımsəhra və quru-çöl
 - abraziyon-akkumulyativ tipi landşaftlar
 - meşə-çəmən və meşə kolluqlar
 - ✓ çəmən, çəmən-bataqlıq landşaftları
 - terraslaşmış alçaqdağlıq landşaftları
78. Şümlənmə zamanı landşaftın əsas hansı indikatorları dəyişikliyə uğrayır?
- torpaq və onun tipləri
 - landşaft növ və yarımnövləri
 - ✓ bitki örtüyü və heyvanat aləmi
 - hidroqrafik şəbəkə
 - iqlim ünsürləri
79. Dünyada kənd təsərrüfatı məhsullarının neçə faizi suvarılan əkinçilik rayonlarının payına düşür?
- 47%-dən az
 - 60%
 - ✓ 50 %-dən çoxu
 - 35%-dən az
 - 70%-dən çox
80. ən əlverişli dəmşə əkinçilik üçün yararlı olan torpaqlar hansı ərazilərə uyğun gəlir?
- ✓ meşə sahələrinə
 - səhralara
 - yarımsəhralara
 - quru çöllərə
 - buzlaqlara
81. Pestisidlərin miqdarına görə ən kritik ekoloji vəziyyət hansı rayonlarda müşahidə olunur?
- Böyük Qafqaz
 - Naxçıvan MR
 - Kiçik Qafqaz
 - ✓ Kür-Araz ovalığı
 - Talış dağları
82. Azərbaycan ərazisində Böyük Qafqazın orta və yüksək dağlıq hissəsində əsasən hansı kənd təsərrüfatı sahələri inkişaf etmişdir?

- bostançılıq təsərrüfatı
- köçürmə otlaq maldarlığı
- intensiv suvarma əkinçiliyi
- ✓ heyvandarlıq və dəmyə əkinçiliyi
- bağçılıq və suvarma əkinçiliyi

83. Quru subtropik ərazilərdə neft və lay sualrı ilə çirklənmiş geosistemlərdə öz-özünə təmizlənmənin müddəti təxminən nə qədərdir?

- 2 il
- ✓ 10 il
- 5 il
- 12 il
- 3 il

84. Ayrı-ayrı landşaft zonası daxilində inkişaf edən hidromorf landşaftlar, nə üçün həmin zonanın iqlim-ekoloji şəraitindən asılı deyil?

- dağlıq ərazilərin üstünlüyünə görə
- ✓ əsasən yeraltı, göl və çay sularının səthə yaxınlığına görə
- arid-denudasyon proseslərin intensivliyinə görə
- düzən ərazilərin üstünlüyünə görə
- yamaclarda baş verən eroziya-denudasyon proseslərə görə

85. Hidromorf landşaftlar necə yaranır?

- ✓ yeraltı suların təsiri ilə ifrat rütubətlənmə nəticəsində
- şoranlıqların geniş yayıldığı ərazilərdə
- dağ-meşə landşaftlarının yayıldığı sahələrdə
- otlaq-çöl landşaftları sahəsində
- hündür dağlıq ərazilərin dik yamaclarında

86. Dünyada əhalinin artım səviyyəsini nəzərə alaraq, əkin sahələrinin genişləndirilməsi hansı ekoloji problemlərə gətirib çıxarır?

- mrriqasiya landşaftlarının genişlənməsinə
- sürüşmə hallarının intensivləşməsinə
- ✓ tropik meşələrin sürətlə quruluşuna
- okeanların süni şəkildə qurudulmasına
- eroziya və denudasiya proseslərinin artmasına

87. Düzenlikdən fərqli olaraq, dağlıq ərazilərdə ən çox əkilən kənd təsərrüfatı bitkiləri hansılardır?

- pambıq və taxıl
- ✓ arpa və kartof
- çəltik və günəbaxan
- bostan bitkiləri
- qarğıdalı və çəltik

88. Dəmyə əkinçiliyinin ən çox yayıldığı qurşaqlar hansılardır?

- ✓ subtropik və mülayim qurşaqların sərhəddi boyu
- subarktik və mülayim qurşaqların sərhəddi boyu
- subekvatorial qurşağın bütün sahələrində
- Yalnız mülayim qurşaq
- tropik səhralar boyunca

89. Abşeron yarımadasının landşaft komplekslərinin neçə hektarı neftlə çirklənmişdir?

- 28,8 min ha
- 30 min ha
- 17 min ha
- ✓ 22 min ha

- 35min ha

90. Qarayazı-Ağstafa yasaqlığındakı tuqay meşələrində üstünlük təşkil edən ağac növüdür:

- küknar
- Eldar şamı
- ardıc
- Qaraçöhrə
- ✓ palıd

91. Hansı qurşaq daxilində suvarılan rayonlarda məhsuldarlıq dəmyə əkinçilik rayonlarına nisbətən çox yüksəkdir?

- tropik
- subtropik
- ✓ mülayim
- ekvatorial
- subekvatorial

92. əsaslı kapital qoyuluşu sərf etməklə əkin ərazilərinin sahəsini neçə dəfə artırmaq olar?

- 5 dəfə
- ✓ 3,6 dəfə
- 6,5 dəfə
- 1,7 dəfə
- 2 dəfə

93. Kənd təsərrüfatına kəskin ziyan vuran gəmiricilərin artmasına səbəb nədir?

- ✓ geniş sahələrin şumlanması
- yamac eroziyalarının çoxalması
- yeraltı suların səviyyəsinin qalxması
- suvarma əkinçiliyinin inkişafı
- meşələrin qırılması

94. Qarayazı-Ağstafa yasaqlığının yaradılmasında məqsəd:

- Heyvanları qorumaq
- torpaq örtüyünü qorumaq
- ✓ təbii tuqay landşaftını qorumaq
- doğru cavab yoxdur
- ot bitkilərini qorumaq

95. Hidroloji abidələr nədir ?

- Okean hövzələri
- Çaylar
- Qar xətti
- Buludluluq, rütubətlik, şəh
- ✓ Şəlalələr , bulaqlar , bataqlıqlar

96. Landşaft abidələrinə nələr aid edilir ?

- landşaft formaları
- ərazilərin landşaft formaları
- dağ-düzən landşaftları
- abidələrə aid edilmir
- ✓ ərazilərin landşaft kompleksləri

97. Yeraltı suların səthə yaxınlığı landşaft komplekslərində nə kimi mənfəətə yaradır ?

- eroziya
- səhrələşmə
- aşınma
- deqradasiya
- ✓ şorlaşma

98. Azərbaycanca mövcud olan Alüminium zavodu hansı iqtisadi rayon ərazisi landşaftlarının çirklənməsinə səbəb olur ?

- Kür-Araz
- Naxçıvan
- Lənkəran-Astara
- ✓ Gəncə-Qazax
- Şəki-Zaqatala

99. Təhlükəli təbii obyektlər yaxınlığında salınan yaşayış məntəqələri əsasən hansı regionlardadır?

- Kiçik Qafqazın cənubu, Kür-Araz ovalığı, Talış dağları
- Samur-Dəvəçi ovalığı, Kiçik Qafqazın şimalı və cənub-şərqi
- Qarabağ maili düzənliyi, Talış dağları, Abşeron yarımadası
- ✓ Abşeron yarımadası, Böyük-Qafqazın cənubu və cənub-şərqi
- Böyük Qafqazın cənubu, Talış dağları, Naxçıvan MR

100. Bərk tullantı maddələri, o çümlədən xammal faydalı qazıntılar vasitəsi ilə çirklənən regionlar hansılardır?

- Böyük Qafqazın şimal-şərqi və Abşeron yarımadası
- Naxçıvanın yüksəkdağlığı və Şamur-Dəvəçi ovalığı
- Böyük Qafqazın cənubu və Kür-Araz ovalığı
- Talış dağları və Naxçıvanın ortadağlığı
- ✓ Kiçik Qafqazın şimal-şərqi və Abşeron yarımadası

101. Azərbaycan Respublikası ərazisində Abşeron yarımadasından başqa, təbii landşaft sahələrinin neftlə çirklənməsi hansı rayonlarda da müşahidə edilir?

- Ordubad, Şərur, Şahbuz, Babək
- Zəngilan, Şabran, Xızı, Siyəzən
- Naftalan, Daşkəsən, Kəlbəcər , Laçın
- ✓ Şirvan, Neftçala, Siyəzən, Kürdəmir
- Lənkəran, Astara, Yardımlı, Bəhramtəpə

102. Xəzər dənizi hövzəsinə daxil olan sənaye və məişət tullantıları ən çox hansı çayların vasitəsilə gətirilir?

- cənub çayları-Atrek, Səfidrud, Qorqan çayı
- qərb çayları-Samur. Qudyalçay, Qusarçay
- ✓ şimal-qərb çayları-Volqa, Terek, Sulak çayı
- şimal çayları-Ural, Emba çayları
- cənub qərb çayları-Kür, Lənkəran, Astara çayı

103. Ümumiyyətlə Xəzər dənizinin hövzəsində hal-hazırda nə qədər sənaye şəhəri formalaşmışdır?

- ✓ 200-dən çox
- 150-yə yaxın
- 75-dən çox
- 100-dən çox
- 50-dən çox

104. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Abşeron yarımadası ərazisindən keçdiyi sahələr ekoloji cəhətdən necə qiymətləndirilir?

- kənd təsərrüfatına yararlı ərazilən kimi
- Heyvandarlıq təsərrüfatının inkişaf etdirildiyi ərazi kimi

- ✓ torpaq-meliorativ səhətdən mürəkkəb və çətin obyekt kimi
- 90 % ərazisinin neft tullantıları ilə çirklənməsi
- Təmənilə bütün torpaqlarının rekultivasiya olunduğu ərazi kimi

105. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Abşeron rayonundan keçən hissəsinin landşaftları əsasən hansı tiplərə aiddir?

- əsasən boz-qonur torpaqlar formalaşan səhra tipi
- orta dərəcəli parçalanmış ön dağlaq landşaft tipi
- ✓ boz-qonur torpaqların üstünlük təşkil etdiyi quru çöl və yarımsəhra landşaft tipi
- xüsusilə şoranlaşmış quru subtropik landşaft yarım tipi
- çox hissədə xəzər sahili rütubətli iqlim tipi

106. Morfogenetik xüsusiyyətlərinə görə hidromorf landşaftlar hansı komplekslər kimi xarakterizə edilir?

- subakval
- superakval
- kserofit
- ✓ intrazonal
- elyuvial

Antropogen landşaftları təsvir etmək üçün hansı tiplər götürülür?

107.

1. rekreasiya landşaftı	4. seyrək meşələr	7. otlaq landşaftı
2. buzlaq landşaftı	5. səhrələr	8. aqroirriqasiya landşaftı
3. şəhər landşaftı	6. dağ-mədən landşaftı	9. palçıq vulkanları

- 2,4,5,6,9
- 3,4,5,7,8
- 5,6,7,8,9
- ✓ 1,3,6,7,8
- 1,3,4,8,9

108. Abşeron yarımadası ərazisində massivlərin bəziləri çox təhlükəli təbii obyektlər yaxınlığında salınır. Bu obyektlər hansılardır?

- Dəniz sahilində-Mərdəkan və Nardaran
- Quraq-arid zonalarda-Qobustan kəndi
- Sürüsmə zonalarında-Ziğ və sahil qəsəbələrində
- ✓ Palçıq vulkanlarının ətəklərində-Keyrəki və Zigilpiri
- Sənaye müəssisəsi yaxınlığında-Sanqaçal və Qaradağ

109. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Azərbaycan ərazisində başladığı və Gürcüstan Respublikası sərhəddində bitdiyi məntəqələ hansılardır?

- Bayıl qəsəbəsi-Zagatala rayonu
- Bakı limanı-Balakən rayonu
- ✓ Səngəçal terminalı-Ağstafa rayonu
- Ələt qəsəbəsi-Qazax rayonu
- Qarabağ rayonu-Qax rayonu

110. ən tez dəyişikliyə uğrayan landşaft vahidləri hansılardır?

- nival və subnival
- tropik və subtropik qurşaq
- ✓ mərz və fasiya
- kserofit və hidromorf
- orta və yüksək dağlıq

111. Azərbaycanın dağlıq ərazilərinin təsərrüfat cəhətdən ən çox mənimsənilən hissəsi haradadır?

- Kiçik Qafqazın orta və yüksək dağlığı
- Böyük Qafqazın cənubu və yüksək dağlığı
- Talış dağlarının orta dağlığı və dağətəyi əraziləri

- √ Böyük Qafqazın şimal-şərqi, dağətəyi və alçaq dağlığı
 - Kürboyu düzənliklər və Ləngəbiz tirəsi
- 112.** Abşeron yarımadasının hansı sahələrində radiasiya fonu çoxdur və radiasiyanın normadan yüksək olmasına əsas səbəb nədir?
- √ Sabunçu, Ramana, Balaxanı, Qala-neft mədənləri
 - Çiçək, Albalı, Nardaran, Zirə-kənd təsərrüfatı
 - Qarabağ, Qobustan, Sahil-Qarabağ sement zavodu
 - Bibiheybət, Bilgəh, Sənqaçal-yodlu-bromlu sular
 - Suraxanı, Mərdəkan, Binəqədi-tikinti materialları
- 113.** Təbii landşaftlara çirkləndirici təsir göstərən və texnoloji avadanlıqlar tullantının zərərlik dərəcəsinə görə neçə qrupa bölünürlər?
- üç
 - beş
 - √ dörd
 - altı
 - iki
- 114.** Nəqliyyat vasitələrindən təbiətə atılan və ən çox sinir-əsəb, qan-damar və əqli çatmamazlıqlar kimi xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradan kimyəvi maddələr hansılardır?
- maqnezium, hidrogen-sülfid, karbon qazı
 - hidrogen xlorid, metallik nikel, sulfat turşusu
 - karbon oksidləri, benzol, təsirsiz qazlar
 - helium qazı, dəmir oksidləri və natrium-xlor
 - √ dəm qazı, azot oksidləri, qurğuşun qazı
- 115.** Yer kürəsində təxminən nə qədər ərazi süni şəkildə qurudulmuşdur?
- 7 mln. km²
 - 6 mln.km²
 - 4,8 mln.km²
 - √ 8 mln.km²
 - 3500 min km²
- 116.** Böyük şəhərlərin havasının zərərli maddələrlə yüksək cirkənmə hallarının 80 %-ə yaxın göstəricisi ilin hansı ayları arasında baş verir?
- √ aprel-oktyabr
 - fevral-may
 - dekabr-mart
 - avqust-noyabr
 - yanvar-aprel
- 117.** Yüklənmə xüsusiyyətlərinə görə antropogen landşaft tipləri hansılardır?
1. dəyişilməmiş	3.sıx meşələr	5. pozulmuş
2.zəif dəyişilmiş	4.düzənliklər	6. çox dəyişilmiş
- 1,4,6
 - 1,3,6
 - 2,4,5
 - 3,4,5
 - √ 2,5,6
- 118.** Təsərrüfatda istifadə xarakterinə və dəyişilmə istiqamətinə görə landşaftlar hansı tiplərə bölünür?
- akval və subakval
 - geosfera və ekosistem
 - mərz və fasiya
 - √ antropogen və mədəni

- batial və abissal

119. Yer üzündə təxminən nə qədər sahə suvarılır?

- 4,5 mln.km²
- ✓ 2,5 mln.km²
- 3 mln km²
- 1,7 mln. km²
- 5 mln.km²

120. Landşaftların neftlə çirklənməsi və ekoloji tarazlığın pozulması prosesi necə adlanır ?

- ✓ texnogen çirklənmə
- kimyəvi çirklənmə
- biogen çirklənmə
- radioaktiv çirklənmə
- antropogen çirklənmə

121. Antropogen təsirlərə məruz qalmayan təbii landşaft kompleksi hansıdır ?

- düzənlik
- ✓ subnival-nival
- orta dağlıq
- yüksək dağlıq
- subalp-alp

122. Sənaye tullantılarının tənzimlənməsi üçün hansı qaydalar tətbiq olunur?

- zavodlar bağlanır
- ✓ dövlət standartları
- heç biri tətbiq görülmür
- yerli müşahidə
- istehsalat azaldılır

123. Son 20 ildə ən çox antropogen təsirə məruz qalan meşə sahəsi hansıdır ?

- ✓ Sultanbud meşəsi
- Pirqulu meşəsi
- heç biri
- Tuqay meşəsi
- Hirkan meşəsi

124. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonu ərazisinin landşaftlarının çirklənməsinə səbəb olan sənaye müəssisəsi:

- Maşınqayırma zavodu
- Pambıqtəmizləmə zavodu
- Fermer təsərrüfatı
- Elektron avadanlıqlar zavodu
- ✓ Aliminium zavodu

125. Hal-hazırda Azərbaycanın ümumi meşə ehtiyatının 49%-i hansı regionun payına düşür?

- Talış dağları
- Zəngəzur
- Kiçik Qafqaz
- Böyük Qafqazın cənubu
- ✓ Cənub-Şərqi Qafqaz

126. Neolit dövründə əkinçiliyin və heyvandarlığın başladığı vaxtda Azərbaycan ərazisinin neçə faizi meşə ilə örtülü olmuşdur?

- 11%-i
- 9%-i
- 30%
- ✓ 60%-i
- 20%-i

127. Respublikanın arid düzənliklərində ayrı-ayrı landşaft tiplərinin antropogenləşməsi neçə % təşkil edir?

- 43%
- 48%
- 67%
- ✓ 56%
- 70%

128. Xrom elementinin çatışmaması insan orqanizmində hansı xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur?

- qan azlığı və böyrək çatmamazlığı
- yoluxucu xəstəliklərə
- sümük və diş xəstəliklərinə
- ✓ qan və ürək-damar xəstəliklərinə
- qalxanvari vəzin xəstəliklərinə

129. Yeni tektonik hərəkətlərin rolu böyükdür?

- goğrafi mühitin formalaşmasında
- əkin sahələrinin şorlaşmasında
- ✓ landşaft əyalətlərinin ayrılmasında
- meşə zolağının yaranmasında
- geosistemin yaranmasında

130. Hər il orta hesabla 2-3 mm sürətlə qalxan dağlıq ərazilərin hündürlük balansını qoruyan təbii proses hansıdır?

- ekzerasiya
- differensiasiya
- ✓ denudasiya
- deplyasiya
- abraziya

131. Müasir tektonik hərəkətlərin differensial qalxma sürəti ən çox hansı ərazilərdə müşahidə edilir?

- Kür-Araz ovalığında
- Mil-Qarabağ maili düzənliyində
- ✓ Böyük Qafqazın yüksəkdağlığında
- Kiçik Qafqazın orta dağlığında
- Qabırır-Acenohur qırıqlıq zonasında

132. Yeni tektonik hərəkətlərin sürəti ən çox hansı ərazilərdə müşahidə edilir?

- ✓ yüksəkdağlıqda
- düzənlikdə
- orta dağlıqda
- düzən meşələrində
- dəniz sahilində

133. Azərbaycan ərazisi meşələrinin sahəsinin kəskin azalma səbəbləri nədir?

- yağıntılardan çoxluğu
- ✓ antropogen təsir
- iqlim şəraiti
- müharibə şəraiti

- quraqlıq
134. İrriqasiya landşaftları hansılardır?
- duzlardan təmizlənen
 - əkinçiliyə yararlı
 - ✓ suvarılan
 - meşə sahəsi salınan
 - bərpa olunan
135. Üzüm, taxıl, pambıq və nar hansı landşaft torpaqlarında yetişdirilir ?
- dağ meşələrdə
 - dağətəyində
 - ✓ yarım səhralarda
 - bataqlıq-ulanlarda
 - subalp çəmənliyində
136. Boz, boz-qonur və açıq şabalıdı torpaqdan hansı landşaft komplekslərində yayılmışdır ?
- ortadağlıq və meşələrdə
 - alçaqdağlıqda və quru çöllərdə
 - yüksək düzənliklərdə və nivalda
 - yüksək dağlıqda və bozqırlarda
 - ✓ yarım səhra düzənlikləri və dağətəyində
137. Naxçıvan MK-da göstərilən hipsometrik həddən 800-100 m qalxan landşaft kompleksi hansıdır ?
- dağ meşə
 - dağ çəmən
 - ✓ yarım səhra
 - kserofit çəmən
 - quru çöl
138. Lənkəran ovalığında yarım səhra landşaftları əvəzinə hansı landşaftlar əmələ gəlmişdir ?
- quru çöl
 - ✓ meşə
 - kserofit
 - dağ-bozqır
 - dağ-çəmən
139. Sel, daşqın və sürüşmə hadisələrinin ən çox təsir göstərdiyi dağlıq landşaftları hansı regionun payına düşür?
- ✓ Böyük Qafqaz
 - Kiçik Qafqaz
 - Dərələyəz silsiləsi
 - Talış dağları
 - Zəngəzur silsiləsi
140. ən çox külək eroziyasına məruz qalan landşaftlar hansı rayon daxilindədir?
- Kiçik Qafqaz
 - Pirqulu
 - Lənkəran
 - Samur-Dəvəçi
 - ✓ Qobustan

141. Kür-Araz ovalığı landşaft komplekslərinin şorlaşmasına səbəb nədir?

- quraq iqlim şəraiti
- yüksək temperatur
- çökəklik olması
- torpaqda duzların miqdarının çoxluğu
- ✓ yeraltı suyun səthə yaxınlığı

142. Subnival-nival landşaft kompleksi Azərbaycanın hansı ərazilərində mövcuddur?

- Talış dağları, Şahdağ, Ləngəbiz
- Zəngəzur, Böyük Qafqaz, Gümürgöy
- Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Talış dağları
- ✓ Böyük Qafqaz, Kiçik Qafqaz, Zəngəzur
- Kiçik Qafqaz, Murovdağ, Dərələyəz

143. Landşaft proqnozlaşması prosesində əsas istifadə edilən mənbə:

- yazılı məlumatlar
- ✓ landşaft xəritələri
- çöl tədqiqatları
- statistik rəqəmlər
- müasir ədəbiyyatlar

144. Landşaft proqnozlaşdırmasını hansı müddətdə vermək mümkündür?

- ✓ 1 ildən -1000 ilədək
- yalnız 3 - 5 illik
- 10- 15 ilədək
- 10- 15 ilədək
- bir neçə 100 il

145. Q.N. Visotskinin yaradıcısı olduğu coğrafi anlayışlar hansılardır ?

- ✓ zonallıq və intrazonallıq
- mərz və fasiya
- təkrarlanma və ritmika
- proqnozlaşdırma
- dinamika və təkamül

146. Təbii və mədəni landşaftları ayıran alim kim olmuşdur ?

- V.V. Dokuçayev
- N.A.Serversov
- ✓ L.S.Berq
- Q.N.Visotskiy
- Q.F.Morozov

147. Proqnozlaşdırma nədir ?

- ✓ inkişafı qabaqcadan aydınlaşdırma
- landşaftın genizisini təyin edir
- yalnız iqlimlə bağlıdır
- müasir dinamikanın təhlili
- landşaftın təkamülü ilə bağlıdır

148. Aşağıdakılardan hansı A.Q.İsaçenkonun verdiyi proqnozlaşma metodudur?

- texnoloji metod
- litoloji metod

- ✓ ekstrapolyasiya metodu
- hidrotexniki metod
- induksiya metodu

149. Uzun müddətli proqnozlar hansı prinsiplərə əsaslanmalıdır?

- fəsillərin dəyişməsinə
- texnoloji amillərə
- funksional modelə
- struktur-dinamik şərvə
- ✓ tarixi inkişafa

150. Azərbaycanın ayrı-ayrı dağlıq vilayətlərində iqlim-ekoloji şəraitin dəyişməsi ilə əlaqədar dağətəyindən yüksək-dağlığa qədər landsaft komplekslərini ardıcıl seçin?

- ✓ yarımşəhra-quru çöl, dağ-meşə, dağ-çəmən, nival-buzlaq
- səhra, rütubətli meşələr, alp çəmənlikləri, subnival-nival
- dağ-çəmən, dənizsahili meşələr, səhra, nival-buzlaq
- quru-çöl, subnival-nival, yarımşəhra, dağ-çəmən
- səhra, rütubətli meşələr, alp çəmənlikləri, subnival-nival

151. Landsaft daxili differensiasiyasının mühüm amillərindən olan ekspozisiya amili hansı iqlim xüsusiyyətlərinin formalaşmasına təsir göstərir?

- ✓ istilik və rütubət balansı, şimal və cənub yamaclarda fərqli olur
- biotik komponentlərin tərkibində baş verən dəyişiklər
- qaz və buzlaq örtüklərin qalınlığından asılı olaraq biokütlənin miqdarı dəyişir
- müxtəlif səmtli yamacların nisbi yüksəklik amplitudu 500- 1000 metr arasında dəyişir
- yağıntılardan orta illik miqdarı yamacların baxarlığından asılı olaraq dəyişir

Su səthini əhatə edən neft çirkləndiriciləri dənizin flora və faunasına nə kimi zərərli təsir göstərir?

- 152.
1. günəş şüalarının daha çox keçirir, suyun temperaturunu artırır
 2. Dənizdə atmosfer arasında enerji, istilik, rütubət və qar mübadiləsini pozur
 3. Neft ləkələri günəş şüasını buraxmur, oksigen mübadiləsinin qarşısını alır
 4. Suyun tərkibindəki qaz mübadiləsini gücləndirir, bioloji məhsuldarlığı artırır.
 5. dəniz quşlarının yemi azalır, balıqların sayı daha da çoxalır

- 1,3
- ✓ 2,3
- 4,5
- 2,4
- 1,5

Nəqliyyat sahələrinin inkişaf etdirilməsi zamanı təbii landsaftlara nə kimi zərərli təsirlər göstərilir?

- 153.
1. Avtomobil yolları altında qalan məhsuldar torpaqlar
 2. Dəmiryolu stansiyaları yaxınlığında antropogen mənşəli tullantılar
 3. Landsaftların səhrələşməsi prosesləri güclənir
 4. Avtomobil yolları kənarlarında ağacların quruması
 5. Gəmi nəqliyyatı zamanı sahil landsaftlarının çirklənməsi
 6. Gəmi nəqliyyatı zamanı sahil meşələrinin növ dəyişməsi

- 1, 3, 5
- 2, 4, 6
- ✓ 1, 2, 4
- 1, 2, 4
- 3, 5, 6

154. Neftlə çirklənmiş dəniz sularının transformasiyasını araşdırarkən, neft məhsullarının dəniz suyuna qarışması necə izah olunur?

- neftin su ilə qarışma sürəti yüksək olduğundan, çirkli maddələr dəniz suyunda tez həll olur
- küləyin sürətindən və istiqamətindən asılı olaraq, çirkləndirici maddələr dəniz suyundan buxarlanır
- neftli məhsullar yalnız suyun səthində yığılıb qalır, buxarlanmanın qarşısını alır
- ✓ neft məhsulu dənizin səthində düşən kimi emulsiya prosesi nəticəsində dərin qatlara nüfuz edə bilər

- əsas fənollardan ibarət çirkləndirici maddələr yalnız dəniz sularının dərin qatlarına çökür

155. Azərbaycan Respublikasında yeganə iqtisadi rayon hansıdır ki, burada yerüstü içməli su mənbəyi yoxdur?

- Şəki-Zaqatala
- Aran rayonu
- ✓ Abşeron rayonu
- Quba-Xaçmaz
- Gəncə-Qazax

156. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin keçdiyi əsas böyük təbii ərazi elementləri hansılardır?

- Xəzərsahili düzənlik, Muğan düzü, Qarabağ maili düzənliyi
- Ələt tirəsi, Kür-Araz ovalığı, Asınohur-Ceyrançöl alçaqdağlığı
- ✓ Abşeron yarımadası, Kür-Araz ovalığı, Gəncə-Qazax maili düzənliyi
- Abşeron yarımadası, Şirvan düzü, Qarasu çökəkliyi
- Qobustan alçaqdağlığı, Şirvan düzü, Qanıx-Əyriçay vadisi

157. Abşeron yarımadası ərazisində massivlərin bəziləri çox təhlükəli təbii obyektlər yaxınlığında salınır. Bu obyektlər hansılardır?

- Dəniz sahilində-Mərdəkan və Nardaran
- Sənaye müəssisəsi yaxınlığında-Sanqaçal və Qaradağ
- Quraq-arid zonalarda-Qobustan kəndi
- Sürüsmə zonalarında-Ziğ və sahil qəsəbələrində
- ✓ Palçıq vulkanlarının ətəklərində-Keyrəki və Zigilpiri

158. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin Azərbaycan ərazisində keçdiyi rayonların iqlim-ekoloji xüsusiyyətləri, o cümlədən landşaftları necə dəyişir?

- başlanğıc məntəqədə quru-çöl, son məntəqədə isə rütubətli meşə-çəmən landşaft tipi
- boru kəmərinin keçdiyi bütün ərazilər dağ-meşə və dağ-çəmən landşaftlarıdır
- başlanğıc məntəqədə yarım səhra, son məntəqədə isə meşə-çöl landşaftları yayılıb
- əsasən dağətəyi və meşə-çəmən landşaftlarıdır
- ✓ əsasən əhatə etdiyi ərazinin 90 %-i quru-çöl və yarım səhra landşaftlarıdır

159. Landşafta əsaslı təsirlərdən hesab edilən metal əridilməsi hansı dövrü əhatə edirdi?

- e.ə. X-VIII minilliklərdə, mezolit dövrü
- e.ə. VIII-V minilliklərdə, neolit dövrü
- e.ə. 10-12 min il əvvəl, pəliolit dövrü
- e.ə. 1 milyon il əvvəl, aşağı paleolit dövrü
- ✓ e.ə. III-12 minilliklərdə, tunc dövrü

160. Azərbaycan ərazisində təbii landşaftlara, ilk insanların təsiri əsasən hansı dövrdən və hansı kənd təsərrüfatı sahəsinin inkişafından sonra başladı?

- dəmir dövründən, əkinçiliyin inkişafı
- ✓ mezolit dövründən, heyvandarlığın inkişafı
- dəmir dövründən, dəmir və tuncdan istifadə olunması
- yuxarı daş dövrü, yığıcılıqla məşqul olma
- tunc dövründən, ovçuluğun inkişafı

161. Hansı qoruqlar əsasən yarım səhra landşaft sahəsində yerləşmişdir?

- Qızılağac, Bəsirtçay, Hirkan
- ✓ Ağgöl, Qobustan, Şirvan
- Zaqatala, Qobustan, Göygöl
- Eldar, Pirqulu, İsmayılı
- Türyançay, Şahdağ, Sultanbud

162. Nadir ağac növlərinin qorunduğu qoruqlar hansılardır?
- İlisu, İsmayılı, Göygöl
 - ✓ Bəsirtçay, Hirkan, Eldar qoruğu
 - Pirqulu, Qızılağac, Şirvan
 - Qobustna, Altağac, Qarayazı
 - Türyançay, Göyçay, Ağgöl
163. Dağ-meşə landşaftının differensiasiyasına əsasən hansı amillər daha çox təsir göstərir?
- antropogen amillər və rütubətlənmə şəraiti
 - orta illik yağıntuların miqdarı və litoloji tərkib
 - yamacların deqredasiyası və heyvandarlıq təsərrüfatı
 - ✓ hipsometrik şərait və yamacların ekspozisiyası
 - süxurların yerləşməsi və dəmyə əkinçiliyi
164. Azərbaycan ərazisində yalnız tarixi-təsviri sənət qoruğu hansıdır?
- Altağac
 - Eldar şamı
 - ✓ Qobustan
 - Şahdağ
 - Göygöl
165. Dağ-meşə qurşağı zonalarının tərkibinə, strukturuna, torpaq xüsusiyyətlərinə və rütubətlənmə rejiminə görə fərqlənməsinin əsas səbəbi nədir?
- ✓ relyef-iqlim amili
 - tektonik amil
 - antropogen amil
 - litoloji və hidroloji amil
 - geobotanik amil
166. Relikt bitki növləri əsasən hansı qoruq landşaflarında yayılmışdır?
- Göyöl, Ağgöl, Qobustan
 - Altağac, Qarayazı, Şirvan
 - Göyçay, Türyançay, Hirkan
 - Qızılağac, Zaqatala, İlisu
 - ✓ Hirkan, Eldar, Vəsitçay
167. Təbii landşaftlarının qorunması məqsədilə yaradılan və əsas hissəsi dağ-meşə landşaftı olan qoruqlar hansılardır?
- ✓ İsmayılı, Zaqatala, İlisu
 - Qızılağac, Ağgöl, türyançay
 - Göyçay, Şirvan, Hirkan
 - Pirqulu, Qobustan, Bəsirtçay
 - Qarayazı, Altağac, Göygöl
168. Azərbaycan ərazisində təbii landşaft kompleksləri ilə bərabər quşların mühafizə olunduğu qoruqlar hansılardır?
- Eldar, Göygöl qoruğu
 - Bəsitçay, Qarayazı qoruğu
 - ✓ Qızılağac, Ağgöl qoruğu
 - Altağac, Qızılağac qoruğu
 - Ağgöl, Hirkan qoruğu
169. Azərbaycan ərazisində yaşamış və təbii landşafta təsir göstərməyə başlamış ilk insanların yaşı təxminən nə qədərdir və onlar hansı dövrə aid edirlər?

- √ 1 milyon il, aşağı paleolit
- e.ə. V – III minilliklər, eneolit
- e.ə. VI – V minilliklər, neolit
- 40-50 min il, yuxarı paleolit
- e.ə. X – VIII minilliklər, mezolit

170. Kür-Araz ovalığının Xəzərsahili hissələrində hansı tip komplekslər formalaşmışdır ?

- dəmyə əkinçiliyi kompleksi
- √ bataqlı-laqun təbii kompleksi
- ortadağlığın çəmən kompleksi
- yarımsəhra və quru çöl kompleksi
- alp və subalp çəmənlikləri

171. Rütubətin və istiliyin optimal olmasına görə hansı ərazilərdə öz-özünü təmizləmə xüsusiyyəti sürətli gedir ?

- tropik səhralarda
- mərcan adalarında
- √ ekvatorial qurşaqda
- mülayim qurşaqda
- rütubətli subtropiklərdə

172. Neft və neft tullantıları ilə çirklənmiş torpaqların rekultivasiyası hansı üsullarla həyata keçirilir?

- irriqasiya
- √ texniki və bioloji
- meliorativ və texniki
- kimyəvi və bioloji
- aqrotexniki

173. Dağ-mədən işləri sahəsində yeni yaranmış formalar hansılardır?

- karyerlərdən çıxarılan materialların yayılması, müxtəlif tipli fasiyalar
- süni göl çuxurları, otarılma sahələri və yeni salınmış yollar
- √ karyerlər, şaxtalar, çökəkliklər, tikinti ilə əlaqədar planlaşma işləri
- sürüşmə və uçqun sahələri, çay yatağının istiqamətinin dəyişdirilməsi
- əkin sahələri, böyük fermer təsərrüfatları

174. Dağ-mədən işləri aparılan ərazilərdə hansı texnogen relyef formaları yaranır?

- denidasyon formalar və karyer çuxurları
- √ yeni yaranmış formalar və akkumlyativ formalar
- metal qırıntıları və aşınm materialları
- qədim süxur qatları və torpaq tərəcikləri
- meliorativ formalar və tikinti qalıqları

175. Çirklənmiş torpaqlarda rekultivasiya işləri aparılan zaman ilk görülən tədbirlər hansılardır?

- əraziyə ağac və kol bitkilərinin əkilməsi
- torpağın üst qatının təzyiqli su vasitəsi ilə yuyulması
- √ ərazinin metal qurğu və tullantılardan təmizlənməsi
- neftlə çirklənmiş sahələrə başqa ərazilərdən gətirilmiş torpağın tökülməsi
- əraziyə kimyəvi və mineral gübrələrin verilməsi

176. Bioloji rekultivasiyada ilkin mərhələ olaraq hansı tədbirlər görülür?

- sahələr suvarılmalıdır
- morfoloji diaqnostika edilməlidir
- √ mineral və yerli gübrələr verilməlidir
- tullantı qalıqlarından təmizlənməlidir

- dənli bitkilər əkinməlidir
177. Abşeron torpaqların çirklənməsində neft məhsulları ilə yanaşı hansı tullantılar iştirak edir?
- √ metallurjiya, elektrotexnika və başqa sənaye tullantıları
 - fermer (heyvandarlıq) təsərrüfatının tullantıları
 - kimyəvi və mineral gübrələrin vasitəsi ilə
 - məişət və bərk tullantılar vasitəsi ilə
 - kənd təsərrüfatı məhsullarının tullantıları
178. Hal-hazırda neft məhsulları ilə çirklənmiş torpaqlarında rekultivasiya aparılmış ərazilər hansılardır?
- Siyəzən, Şabran, Xızı
 - Mərdəkan, Zirə, Pirəküşkül
 - İmişli, Muradxanlı, Carlı
 - Naftalan, Zəyəm, Mehmana
 - √ Bülbülə, Ramana, Qaradağ
179. Ümumiyyətlə respublika ərazisində nə qədər ərazi neft məhsulları ilə çirklənmişdir?
- 52,3 min ha
 - 17 min ha
 - √ 28,8 min ha
 - 45,5 min ha
 - 35 min ha
180. Neft istismarı qurtardıqdan sonra ərazidən buruqların, beton əsasların təmizlənməsi hansı rekultivasiya üsulu ilə yerinə yetirilir?
- meliorativ
 - bioloji
 - aqrotexniki
 - √ texniki
 - kimyəvi
181. Abşeron yarımadasında ən az radioaktivlik müşahidə olunan ərazilər hansılardır?
- Ramana, Balaxanı
 - Suraxanı, Bilgəh
 - Binəqədi, Bibiheybət
 - Qala, Sabunçu
 - √ Nardaran, Mərdəkan
182. Rekultivasiya üçün təcrübədən keçirilmiş və sınaq edilmiş etibarlı metodlardan ən əlverişlisi hansıdır?
- fenoloji analogiya metodu
 - texniki metod
 - coğrafi indikasiya metodu
 - √ landşaft-ekoloji metod
 - bioloji- texnogen metod
183. Akkumlyativ dağ-mədən formalarının yayıldığı rayonlarda hansı təbii proseslər yaranır?
- sürüşmə sel və daşqınlar
 - defilyasiya, abraziya və aşınma
 - √ denudasiya, yuyulma və eroziya
 - müxtəlif bitki formasiyalarının yaranması
 - yeni tektonik proseslərin aktivləşməsi
184. Nəqliyyat vasitələrindən təbiətə atılan və ən çox sinir-əsəb, qan-damar, əqli çatmamazlıqlar kimi xəstəliklərin yaranmasına şərait yaradan kimyəvi maddələr hansılardır?

- maqnezium, hidrogen-subfid, karbon qazı
- helium qazı, dəmir oksidləri və natrium-xlor
- karbon oksidləri, benzol, təsirsiz qazlar
- hidrogen xlorid, metallik nikel, sulfat turşusu
- ✓ dəm qazı, azot oksidləri, qurğuşun

185. Şirvan şəhərində ətraf ərazilərin çirklənməsini sürətləndirən və kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vuran əsas sənaye sahəsi hansıdır ?

- ✓ «Şirvanneft» neft-qazçıxarma idarəsi
- inşaat materialları kombinatı
- mineral gübrələr istehsalı
- qara və əlvan metallurjiya
- Kükürlü mazut yanacağından istifadə edilən DRES

186. Dağlıq ərazilərdə meşə altındakı torpaqların strukturunun subnival və nival ərazilərlə müqayisədə daha möhkəm olmasının səbəbləri aşağıdakılardan hansıdır ?

- meşə torpaqlarında aşınma və denudasiya prosesləri daha güclüdür
- ✓ yamaclar meşə bitkilərinin kökləri ilə yaxşı bərkidir
- meşə sahəsində rütubətin daha çox olması
- meşə komplekslərinə antropogen təsirlər daha intensivdir
- burada taksonomik dərəcəli bir sıra fiziki-coğrafi komplekslər vardır

187. Səhra, yarım səhra və digər quraqlığa davamlı ərazilərin torpaqlarının şorlaşmasının və bataqlıqlaşmasının səbəbləri nədir?

- dəmyə əkinçiliyi
- ✓ suvarma əkinçiliyi
- biçənəklərin istifadəsi
- dağ-mədən sənayesi
- otarılma təsərrüfatı

188. Torpaqların çirklənməsinə qarşı sənaye tullantılarının tənzimlənməsi üçün hansı qaydalar tətbiq olunur?

- zavodlar bağlanır
- yalnız monitoring olunur
- yerli müşahidələr aparılır
- ✓ dövlət standartları tətbiq olunur
- istehsalat azaldılır

189. Kimyəvi gübrələrdən və pestisidlərdən istifadə torpaq sahələrinin çirklənməsi ilə yanaşı, başqa hansı problemlər yaradır?

- torpağın üst məhsuldar hissəsini aşındırır və şorlaşmaya səbəb olur
- torpağın üst hissəsində buxarlanmanı azaldır və ziyanvericilərin sayı artır
- bitkilərin məhsuldarlığını və inkişafını zəiflədir
- gübrəli bitkilərlə qidalanan heyvanların məhvinə səbəb olur
- ✓ insanlarda bir sıra xəstəliklərin və bədxassəli şişlərin yaranmasına səbəb olur

190. Azərbaycanın torpaq ehtiyatlarının kənd təsərrüfatı çirklənməsi ilə eyni zamanda hansı tullantılarla həddindən çox çirklənmişdir?

- məişət tullantıları ilə
- məişət sularının axıdılması ilə
- ✓ toksik maddələr və metallarla
- azot və fosfor gübrələri ilə
- nəqliyyat tullantıları ilə

191. Dağlıq ərazilərdə ot bitkilərinin qruplaşması, torpağın qalınlığı və biotik komponentlərin məhsuldarlığı hansı amillərdən asılıdır?

- kənd təsərrüfatı sahələrinin düzgün yerləşdirilməsindən
- yamacları təşkil edən süxurların litoloji tərkibindən

- buzlaq ekzarasiyası və akkumlyasiyasının intensivliyindən
- √ ərazinin relyef və mikroiqlim xüsusiyyətlərindən
- qar örtüyünün qalın olması və buzlaşmasından

192. Kimyəvi meliorasiya zamanı hansı tədbirlər görülür?

- mühəndis işlərinin tətbiqi
- ot bitkilərindən istifadə etməklə yaxşılaşdırma
- √ torpaqlara əhəngin və gübrələrin verilməsi
- torpaqların yenidən bərpa olunması
- rekreasiya tədbirlərinin görülməsi

193. Bioloji rekultivasiyada ilkin mərhələ olaraq hansı tədbirlər görülür?

- sahələr suvarılmalıdır
- neft tullantı qalıqlarından təmizlənməlidir
- morfoloji diaqnostika edilməlidir
- √ mineral və yerli gübrələr verilməlidir
- dənli bitkilər əkilməlidir

194. Azərbaycan ərazisində son 20 ildə ən çox antropogen təsirə məruz qalan meşə sahəsi hansıdır?

- √ Sultanbud meşəsi
- Pirqulu meşəsi
- İlisu meşəsi
- Tuqay meşəsi
- Hirkan meşəsi

195. Pambıqçılıq və üzümçülük rayonlarında torpaqlarda konsentrasiyanın artmasına səbəb nədir?

- torpaqların təkrar şorlaşmaya məruz qalması
- irriqasiya sistemlərinin yalnız kollektor-drenaj sistemindən ibarət olması
- fəsiləsiz əkinçiliyin tətbiqi və mineral gübrələrin verilməsi
- növbəli əkinçiliyin tətbiq olunması
- √ DDT və defoliantlardan hər il fəsiləsiz istifadə edilməsi

196. Müxtəlif kimyəvi gübrələrlə, pestisidlərlə, defoliantlarla çirkələnən torpaqlar əsasən hansı ərazilərdə yayılmışdır?

- Qarabağ maili düzənliyində
- Samur-Dəvəçi ovalığında
- √ Kür-Araz ovalığında
- Lənkəranın dənizsahili düzənliyində
- Arazboyu düzənliklərdə

197. Azərbaycanda kollektor-drenaj şəbəkəsinin əsas əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- torpaqlarda külək eroziyasının qarşısının alınması
- əhalinin içməli su ilə təminatı üçün
- √ suvarma və meliorasiya işlərinin həyata keçirilməsi
- rekultivasiya proseslərinin tətbiqi üçün
- növbəli əkinçiliyin inkişaf etdirilməsi

198. Azərbaycanda torpaqların külək eroziyasından zərər çəkdiyi sahələr hansılardır?

- Naxçıvanın yüksəkdaqlığı və Arazboyu düzənliklər
- Böyük Qafqazın şimal-Şərqi və Gəncə-Qazax düzü
- Xəzəryanı zona və Kür-Araz ovalığı
- Talış dağları və Lənkəran düzənliyi
- √ Qərbi Azərbaycan və Xəzəryanı zona

199. Dağlıq ərazilərdə torpaqların korlanmasına insanın təsərrüfat fəaliyyəti ilə yanaşı hansı təbii hadisələrdə səbəb olur?
- √ sürüşmə, uçqun, sel hadisələri
 - radioaktiv elementlərin şüalanması
 - heyvandarlıq təsərrüfatının inkişafı
 - neft quyularının fontan vurməsi
 - yeraltı suların təsiri ilə şorlaşma
200. Şiddətli yuyulmuş torpaqların yayıldığı ərazilərin gələcəkdə yağın və dərələrlə daha çox parçalanmasının qarşısını almaq üçün hansı tədbirlər həyata keçirilir?
- fasiləsiz əkinçilik tədbirləri
 - √ texniki, terraslaşdırma və meşəsalma
 - rekultivasiya və meliorasiya tədbirləri
 - kimyəvi və üzvi gübrələrin verilməsi
 - kanallar vasitəsi ilə suvarma
201. ən nazik nə zəif strukturlu torpaq qatı hansı lanşaft qurşağını əhatə edir?
- meşə-çöl
 - √ dağ-çəmən
 - dağ-meşə
 - yarımsəhra
 - çöl-çəmən
202. Xəzər dənizi hövzəsinin çirklənməsinin əsas səbəbləri və mənbələri nələrədən ibarətdir?
- √ sahil ərazilərdə əhalinin yüksək sıxlığı, sənaye müəssisələri, dənizə tökülən çayların çirklənməsi və s.
 - kənd təsərrüfatında istifadə edilən kimyəvi gübrələr və pestisidlərlə çirklənmə , əhalinin sahil boyu sıxlığı
 - dənizə tökülən çayların çox böyük olması və fenollarla çirklənmənin əsasən şimalda yığılması
 - dəniz suyunun normadan artıq duzlu olması, ən çox kənd təsərrüfatı tullantıları ilə çirklənmə və s.
 - dəniz nəqliyyatından intensiv istifadə, tez-tez baş verən tanker qəzaları və s.
203. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kəmərinin keçdiyi ərazilərin əsas landşaft tipi, burada formalaşan bitki örtüyü və iqlim şəraiti necə səciyyələnir?
- √ yarımsəhra landşaft tipi, seyrək bitki örtüyü, mürəkkəb relyef formaları, daimi küləklər, deflyasiya və suvarma eroziyası
 - yarımsəhra landşaft tipi, relik və endemik bitki örtüyü, mürəkkəb relyef formaları, şorlaşmış ərazilər və abraziya
 - səhra landşaft tipi, geniş çəmənliklər, sadə relyef formaları, quraq hava, deqradasiya və kimyəvi aşınmanın üstün olması
 - rütubətli subtropik landşaftlar, qarışıq bitki örtüyü, düzən relyef formaları, rütubətli hava, dəmən əkinçiliyi və deqradasiya
 - quru-çöl landşaft tipi, intrazonal meşələr, sadə relyef formaları, quru hava, irriqasiya əkinçiliyinin üstünlüyü
204. Radioaktiv tullantıları zərərsizləşdirmək üçün istifadə edilən quyular hansı maddələrdən hazırlanır?
- sintetik kaiçukdan
 - dəmir və alüminiumun qarışığından
 - bentonit gillərdən
 - √ 1,5 metr qalınlıqda betondan
 - xüsusi mişar daşından
205. Hazırda Bakı buxtasında ən çox müşahidə olunan zərərli maddələr hansılardır?
- √ neft məhsulları, fenol
 - xlor üzvlü pestisidlər
 - qurğuşun, fenol
 - toliol, manqan oksidi
 - dəmir birləşmələri, benzol
206. Hansı kimyəvi elementin atmosferdəki qatılığı iki dəfə artdığı halda müxtəlif iqlim modellərinə əsasən əsrin sonunadək gözlənilən orta illik temperatur artımı 2,0-5,8° S təşkil edəcək?

- CO_2

- H_2O

-

NO₂

√

CO₂

- HCO

207. Landşaftlarda baş verən bütün planlı və kortəbii dəyişikliklər necə adlanır?

- əkin sahələri
- √ antropogen landşaft

- fasiya
- landşaft sferası
- növ və siniflər

208. Landşaftın məqsədə uyğun və planlı istiqamətdə gedən dəyişiklikləri necə adlanır?

- mərz
- fasiya
- təbii ərazi kompleksləri
- ✓ mədəni landşaftlar
- yarım tip və tip

209. Mədəni landşaft deyəndə nə başa düşülür?

- coğrafi mühit
- ✓ antropogen landşaft
- təbii landşaft
- landşaft sferası
- coğrafi təbəqə

210. Azərbaycan ərazisində yaşamış və təbii landşafta təsir göstərməyə başlamış ilk insanların yaşı təxminən nə qədərdir və onlar hansı dövrə aid edilirlər?

- e.ə. V – III minilliklər, eneolit
- 40-50 min il, yuxarı paleolit
- e.ə. VI – V minilliklər, neolit
- e.ə. X – VIII minilliklər, mezolit
- ✓ 1 milyon il, aşağı paleolit

211. Dağ-meşə qurşağı zonalarının tərkibinə, strukturuna, torpaq xüsusiyyətlərinə və rütubətlənmə rejiminə görə fərqlənməsinin əsas səbəbi nədir?

- antropogen amil
- tektonik amil
- ✓ relyef-iqlim amili
- geobotanik amil
- litoloji və hidroloji amil

212. Azərbaycan ərazisində yalnız tarixi-təsviri sənət qoruğu hansıdır?

- Şahdağ
- Göygöl
- ✓ Qobustan
- Eldar şamı
- Altıağac

213. Dağ-meşə landşaftının differensiasiyasına əsasən hansı amillər daha çox təsir göstərir?

- orta illik yağıntıların miqdarı və litoloji tərkib
- ✓ hipsometrik şərait və yamacların ekspozisiyası
- antropogen amillər və rütubətlənmə şəraiti
- süxurların yerləşməsi və dəmyə əkinçiliyi
- yamacların deqredasiyası və heyvandarlıq təsərrüfatı

214. Azərbaycan ərazisində təbii landşaft kompleksləri ilə bərabər quşların mühafizə olunduğu qoruqlar hansılardır?

- ✓ Qızılağac, Ağgöl qoruğu
- Eldar, Göygöl qoruğu
- Bəsitçay, Qarayazı qoruğu
- Altıağac, Qızılağac qoruğu

- Ağgöl, Hirkan qoruğu
215. Landşafta əsaslı təsirlərdən hesab edilən metal əridilməsi hansı dövrü əhatə edirdi?
- e.ə. VIII-V minilliklərdə, neolit dövrü
 - e.ə. 10-12 min il əvvəl, paliolit dövrü
 - e.ə. X-VIII minilliklərdə, mezolit dövrü
 - e.ə. 1 milyon il əvvəl, aşağı paleolit dövrü
 - ✓ e.ə. III-12 minilliklərdə, tunc dövrü
216. Azərbaycan ərazisində təbii landşaftlara, ilk insanların təsiri əsasən hansı dövrdən və hansı kənd təsərrüfatı sahəsinin inkişafından sonra başladı?
- ✓ mezolit dövründən, heyvandarlığın inkişafı
 - dəmir dövründən, əkinçiliyin inkişafı
 - tunc dövründən, ovçuluğun inkişafı
 - yuxarı daş dövrü, yığıcılıqla məşqul olma
 - dəmir dövründən, dəmir və tuncdan istifadə olunması
217. Hansı qoruqlar əsasən yarımşəhra landşaft sahəsində yerləşmişdir?
- Türyançay, Şahdağ, Sultanbud
 - ✓ Ağgöl, Qobustan, Şirvan
 - Eldar, Pirqulu, İsmayılı
 - Zaqatala, Qobustan, Göygöl
 - Qızılağac, Bəsirtçay, Hirkan
218. Nadir ağac növlərinin qorunduğu qoruqlar hansılardır?
- İlisu, İsmayılı, Göygöl
 - Pirqulu, Qızılağac, Şirvan
 - Qobustna, Altıağac, Qarayazı
 - ✓ Bəsirtçay, Hirkan, Eldar qoruğu
 - Türyançay, Göyçay, Ağgöl
219. Relikt bitki növləri əsasən hansı qoruq landşaflarında yayılmışdır?
- Göyöl, Ağgöl, Qobustan
 - ✓ Hirkan, Eldar, Vəsitçay
 - Altıağac, Qarayazı, Şirvan
 - Göyçay, Türyançay, Hirkan
 - Qızılağac, Zaqatala, İlisu
220. Təbii landşaftlarının qorunması məqsədilə yaradılan və əsas hissəsi dağ-meş landşaftı olan qoruqlar hansılardır?
- Qızılağac, Ağgöl, türyançay
 - Pirqulu, Qobustan, Bəsirtçay
 - Göyçay, Şirvan, Hirkan
 - ✓ İsmayılı, Zaqatala, İlisu
 - Qarayazı, Altıağac, Göygöl
221. Enlik zonallığının əmələ gəlməsində əsas rol oynayan təbii ünsür hansıdır?
- ✓ iqlim
 - coğrafi mühit
 - relyef
 - coğrafi təbəqə
 - təbii komplekslər
222. Abşeron y/a-nın ən az çirklənmiş hissəsi haradır?

- bütün sahil zolağı
- şimal-qərb hissəsi
- şimal hissəsi
- şimal-şərq hissəsi
- ✓ cənub hissəsi

223. Abşeron y/a-da ən az radioaktivlik müşahidə olunan ərazilər hansılardır?

- ✓ Nardaran, Mərdəkan
- Qala, Sabunçu
- Ramana, Balaxanı
- Suraxanı, Bilgəh
- Binəqədi, Bibiheybət

224. ərazisində subnival-nival landşaft tipi mövcud olan qoruq:

- Hirkan
- Qızılağac
- Göygöl
- Pirqulu
- ✓ Zaqatala

225. Okean dərinliklərindəki sular hansı maddələrlə daha çox zəngindir?

- xlor və oksigen
- ✓ fosfat və nitrat
- azot və karbon
- nitrat və kalsium
- dəniz və fosfor

226. Hidrosfer və atmosferin kontakt təbəqəsinin aşağı qurtaracağı hansı dərinlikdə yerləşir?

- ✓ 150-200 m
- 200-300 m
- 300-350 m
- 120-150 m
- 50-100 m

227. Yer səthində maddə və enerji mübadiləsinin intensiv getdiyi landşaft yaradıcı təbəqə necə adlanır?

- ✓ hipergenez
- landşaft sferası
- pedosfera
- biosenoza
- mikrosfera

228. İnsan fəaliyyətinin təsiri altında meşədə gedən dəyişikliklərin fərqli cəhətlərindən biri və əsası hansı dəyişikliyi yaradır?

- meşədə yayda yüksək, qışda isə mənfi temperaturun hakim olması
- meşədəki maddələr və enerji mübadiləsinin normallaşması
- meşələrin iqtisadi cəhətdən qiymətinin yuxarı qalxması
- ✓ biogeosenozun kəskin və kütləvi dəyişməsi
- geoloji özülün və suxurların dəyişməsi

229. Meşələr tam qırılan zaman, daha çox dəyişikliyə məruz qalan sahələr hansılardır?

- günəşli saatların miqdarı artır və səthdə dərin çatlar əmələ gəlir
- yalnız kiçik həşərat və gəmiricilər məhv olur
- torpaqdakı ana süxurların strukturu

- seyrək meşə sahələrində yayılan hündürboylu otlar
- ✓ landşaftların mikroiqlim şəraiti dəyişir

230. Otarylma zamanı ilk növbədə hansı bitki formasiyaları sıradan çıxır?

- yüksək boylu, quraqlıq bitkiləri
- meşə zonasının xırda bitkiləri
- ✓ yüksək böylu, rütübət sevən bitkilər
- alçaq boylu, kölgə sevən bitkilər
- intrazonal landşaftların bitkiləri

231. Yer kürəsində otlaq landşaftlarının yayıldığı ərazilər hansılardır?

- subantarktik və subarktik qurşağın tundrası
- ✓ yarımsəhra, səhra və quru savanna
- tropik, steplər və mülayim enlik
- ekvatorial meşələr və geniş çay dərələri
- mülayim qurşağın qaratorpaqları və tayqa

232. Eroziya və deqradasiya prosesinin güclənməsində hansı proses rol oynayır?

- Yamacların dik və qayalıq olması
- ✓ Meşəsizləşdirilmiş ərazilərdə intensiv əkinçiliyin inkişafı
- Tektonik proseslərin aktivliyi
- Orta illik temperaturun normadan yüksək olması
- İntensiv yağıntıların miqdarının çoxluğu

233. Antropogen-terras komplekslərinin formalaşdığı zonalar hansılardır?

- alçaq dağlıq
- ✓ yüksək və orta dağlıq
- arid düzənliklər
- yarımsəhra və quru çöl
- düzən meşələri

234. Meşə landşaftlarının yuxarı sərhədinin aşağı düşməsinin əsas səbəbləri nədir?

- təbii şərait
- iqlim şəraiti
- ✓ antropogen təsirlər
- relyef xüsusiyyətləri
- tektonik proseslər

235. Torpaqlara əhəngin və gübrələrin verilməsi prosesi necə adlanır ?

- aqroiyyəsiyə
- ✓ meliorasiya
- rekultivasiya
- hidrotexnika
- fitomeliorasiya

236. Çəmən-bataqlıq landşaftlarının formalaşmasına səbəb hansı kənd təsərrüfatı tədbirlərinin aparılmasıdır ?

- terraslaşdırma
- ✓ aqroiyyəsiyə
- rekultivasiya
- heyvandarlıq
- dəmyə əkinçiliyi

237. Yüksək və orta dağlıqda formalaşan antropogen komplekslər hansılardır ?
- şoranlaşmış
 - denudasyon
 - errozion
 - bataqlıqlaşmış
 - √ terraslaşmış
238. Dağlıq ərazilərin təbii landsaftlarının qorunması və meşə təsərrüfatının qorunması məqsədi ilə hansı tədbirlər görülməlidir?
- Heyvandarlıq təsərrüfatları ləğv olunmalıdır
 - Dəmyə əkinçiliyi saşələri azaldılmalıdır
 - Kənd yaşayış məntəqələrinin sayı məhdudlaşdırılmalıdır
 - Meşə sahələrinə girişə təmamilə qadağa qoyulmalıdır
 - √ Kəndlər elektrik enerjisi və yanacaq təminatı təmin olunmalıdır
239. Meşə təsərrüfatında quru iqlim şəraitində inkişaf edən arid meşələr əsasən hansı əraziləri əhatə edir?
- Appalaç dağlarının ətəyində və Böyük düzənlikdə
 - √ Aralıq dənizi tipli və tropik ərazilərdə
 - Orta Asiyada və Hind –Qanq çayları hövzələrində
 - Eyr gölü ətrafı və La-Plata ovalığında
 - mülayim enliyi subtropiklə sərhəddində
240. Qədim təkrar meşələr və insanlar tərəfindən toxunulmamış ilkin meşələr harada qorunub saxlanılmışdır?
- Tayqa və Volqa çayı boyunca
 - Avropanın əsas dağlıq hissələri
 - Afrika və Asiyanın ekvatorial meşələri
 - √ tropik meşələr və Amazon çay hövzəsi
 - Cənubi Amerikanın orta dağlıq əraziləri
241. Qəbələ yasaqlığının yaradılmasında əsas məqsəd:
- doğru cavab yoxdur
 - √ Böyük Qafqazın cənub yamaclarının landsaftlarını qorumaq
 - heyvanat aləmini qorumaq
 - dağ-meşə torpaqlarını qorumaq
 - dağ-çəmən landsaftını qorumaq
242. Gil adası yasaqlığının yaradılmasında məqsəd:
- kəkliyi qorumaq
 - qırqoulu qorumaq
 - √ gümüşü qağayıları qorumaq
 - bildirçin qorumaq
 - doğru cavab yoxdur
243. Qızılca təbiət yasaqlığının yaradılmasında məqsəd:
- Subalp çəmənliyini qorumaq
 - doğru cavab yoxdur
 - torpaq ehtiyatını qorumaq
 - √ ərazinin təbiət kompleksini qorumaq
 - təbii su ehtiyatını qorumaq
244. Meşənin mövcudluğu ən çox yer səthində hansı problemlərin qarşısını alır?
- √ axımı əsaslı tənzimləyir, daşqının qarşısını alır

- sututarların səthindən buxarlanmanı artırır
- torpaqın litoloji əsasın köklü sürətdə dəyişir
- meşədə kiçik ağacları yandıran radiasiyanın miqdarını azaldır
- bulaqlardakı su artımının qarşısını alır

245. Meşə ərazilərində olan ağac növlərindən başqa, hansı elementlərdən də istifadə olunur?

- heyvanların ətindən və dərisindən istifadə üçün kütləvi qırılması
- akkumlyasiyanın qarşısının alınması üçün kolların qırılması
- seliteb landşaftların sahəsinin genişləndirilməsi
- ✓ arıçılıqda, qida, texniki və dərman maddələrinin hazırlanmasında
- bitki növlərinin inkişafı üçün iri çətirli ağacların qırılması

246. Otlaq landşaftlarının məhv olmasının qarşısının alınması və məhsuldarlığının artırılması məqsədi ilə tədbirlər görülür?

- otlaq grazilərə gübrələrin verilməsi
- ərazilərdə müxtəlif növlü ağacların əkilməsi.
- otlaq sahələrin ekstnsiv üsulla şumlanması
- ✓ otlaqların suvarılması və yenidən əkilməsi
- otlaqların daha məhsuldar torpaqlara köçürülməsi

247. əsas bitki formasiyalarının məhv olması otarılmadan əlavə, hansı səbəblərdən asılıdır?

- ✓ heyvanların tapdağı altında torpağın bərkiməsi
- həşərat və ziyanvericilərin grazilərdə çox yayılması
- əkinçilik sahələrinin genişləndirilməsi məqsədi ilə şumlama
- intensiv sürüşmə və eroziya prosesləri nəticəsində məhv olması
- ifrat rütübətlənməyə görə bitkilərin cürüməsi

248. Otlaq landşaft tiplərinin zənginliyi və geniş sahə tutması hansı kənd təsərrüfatı sahəsinin inkişafına səbəb olur?

- seliteb landşaftların
- suvarma əkinçiliyin
- ✓ köçəri heyvandarlığın
- dəmyə əkinçiliyin
- tərəvəz-bostançılığın

249. Otlaq landşaftların demək olar ki, yayıldığı bütün təbii zonalarda, bu landşaftın inkişafı üçün hansı şərait mövcuddur?

- ✓ ərazilərin rütübətlə az təmin olunması
- ərazilərin rütübətlə çox təmin olunması
- antropogen-texnogen landşaftların geniş yayılması
- dağ yamaclarının dikliyi
- yağıntıların bol olması

250. Meşə örtüyünün və digər bitki formasiyalarının formalaşdırdığı bitki örtüyünün sıradan çıxmasına, nəticədə növün arealında parçalanmaların yaranmasına səbəb nədir?

- kütləvi darılmanın olması
- ✓ sel hadisəsi, dağ uçqunu, sürüşmə
- yeraltı təkanların baş verməsi
- fəlakətli meşə yanğınları
- yüksək temperatur və quraqlığın baş verməsi

251. Orta dağ-meşə qurşağında meşəsizləşdirilmiş ərazilərdə intensiv əkinçiliyin inkişaf etdirilməsi hansı prosesi gücləndirir?

- abraziya
- akkumlyasiya
- korroziya
- ✓ eroziya

- defilyasiya

Meşə sahələrindən istifadə istiqamətlərinin iki əsas qrupu hansılardır?

1. Oduncaq məhsullarının alınması
2. Tikinti sənayesində istifadə olunması
3. Gəmiqayırma və avtomobil sənayesində istifadəsi
4. meşədən əlavə məhsul kimi istifadə etmək
5. meşəaltı qara torpaqlardan kənd təsərrüfatında istifadə olunması

252.

- 3,5
- ✓ 4,5
- 2,4
- 1,3
- 1,4

253.

Şirvan şəhərində ətraf ərazilərin cirkənməsini sürətləndirən və kənd təsərrüfatına ciddi ziyan vuran əsas sənaye sahəsi hansıdır?

- mineral dübrələr istehsalı
- inşaat materialları kombinatı
- ✓ Şirvanneft” neft-qarçıxarma idarəsi
- qara və əlvan metallurjiya
- küküpdli mazut yanacağından istifadə edilən DRES

254.

Gəncə-Qazax iqtisadi rayonunun həm atmosfer, həm də landşaft-ərazi komplekslərinin cirkənməsində əsas rol oynayan sənaye müəssisəsi hansidir?

- Maşınqayırma zavodu
- Energetika sənayesi
- ✓ Alüminium-oksidi istehsalat birliyi
- Yağ-piy kombinatı
- Dəmir emalı kombinatı

255.

Azərbaycan ərazisində landşaft anomaliyasının aydın müşahidə olunduğu sahələr hansılardır?

- ✓ Talış dağları, Naxçıvan MR-nın dağlıq bölgəsi
- Böyük Qafqazın orta dağlığı, Samur-Dəvəçi ovalığı
- Böyük Qafqazın cənub ətəkləri, Naxçıvan MK-nın dağlığı
- Naxçıvan MK-nın alçaq dağlığı və Kür-Araz ovalığı
- Kiçik Qafqazın şimal-şərq yamacı, Talış dağları

256.

Neft istismarı qurtardıqdan sonra ərazidən buruqların, beton əsasların təmizlənməsi hansı rekultivasiya üsulu ilə yerinə yetirilir?

- meliorativ
- aqrotexniki
- kimyəvi
- bioloji
- ✓ texniki

257.

Bioloji rekultivasiyada ilkin mərhələ olaraq hansı tədbirlər qorülür?

- sahələr suvarılmalıdır
- neft tullantı qalıqlarından təmizlənməlidir
- ✓ mineral və yerli gübrələr verilməlidir
- morfoloji diaqnostika edilməlidir
- dənli bitkilər əkilməlidir

258.

Azərbaycan ərazisində bəzi çökəkliklərdə landşaftın yüksəklik spektrində dağ-çöl, arid seyrək meşələr yayıldığı halda, tirə və silsilə yamaclarında dağ-meşə landşaftlarının formalaşması necə adlanır?

- ✓ landşaft anomaliyası
- landşaft transpormasiyası
- landşaft təkamülü

- landşaft differensiasiyası
- landşaft dinamikası

259. Atmosfer havası ilə bərabər, bitki yarpaqlarını zədələyərək, əvvəlcə gümüşü və ya mis rənginə salıb, sonra isə təmamilə məhv edən proses necə adlanır?

- Biogeokimyəvi proses
- Ekocoğrafi dəyişiklik
- Radiaktiv şüalanma
- Dinamiki proseslər
- ✓ Fotokimyəvi duman

260.

Smoqun əsas iki tipi hansılardır?

1. Tüstü və ya sənaye mənşəli qaz tullantıları qarışmış sıx duman
2. Meşəyanğınları zamanı ayrılan
3. Zibil zavodlarında yandırılma zamanı yaranan tüstü qatı
4. Yüksək konsentrasiyalı aşındırıcı qazlar və aerosol qarışıqlardan ibarət duman
5. Yalnız CO₂ qazının əmələ gəlməsi və onun yaratdığı kimyəvi birləşmələr

- 4, 5
- 3, 5
- 2, 3
- ✓ 1, 4
- 2, 4

261. Bir çox inkişaf etmiş ölkələrdə şəhərlərin ərazisi hansı torpaqların hesabına genişləndirilir?

- faydalı qazıntılar
- ✓ şumlanan torpaqlar
- bataqlıqların
- dağlıq ərazilərin
- göllərin

262. İl ərzində Xəzər dənizinə ümumilikdə nə qədər çirkab su axıdılır?

- 40 mlrd. kub metr
- ✓ 11 mlrd.kub metr.
- 23 mlrd.kub km

- 3,6 mlrd. kub km
- 17 mlrd. kub km

263. Neft və neft tullantıları ilə çirklənmiş torpaqların rekultivasiyası hansı üsullarla həyata keçirilir.?

- meliorativ və texniki
- aqrotexniki
- irriqasiya
- ✓ texniki və bioloji
- kimyəvi və bioloji

264. Azərbaycan ərazisində Xəzər dənizinə axıdılan məişət tullantılarının miqdarı nə qədərdir?

- 35%
- 20%
- 45%
- ✓ 60%
- 70%

265. Ümumilikdə insan tərəfindən istifadə edilməyən landşaft komplekslərinin sahəsi nə qədərdir?

- 15 %
- ✓ 50 %
- 46 %
- 35 %
- 27 %

266. Təsərrüfat fəaliyyəti nəticəsində təbii əlaqələri pozulmuş və xarici görünüşcə tamam dəyişmiş landşaftlar bütün dünyada nə qədərdir?

- ✓ 2 %
- 20 %
- 13 %
- 7 %
- 3,5 %

267. ABŞ ərazisində meşələrin intensiv qırılması nə zaman baş verdi?

- neftin çıxarılmasına görə
- faydalı qazıntıların çıxarılmasına görə
- kimya sənayesi inkişaf etdikcə
- plantasiyalar genişləndikcə
- ✓ avropalılar bura qəldikdən sonra

268. Xəzər dənizinin ən çox çirklənməsi hansı çayın gətirmələri hesabına baş verir?

- ✓ Volqa çayı
- Səfidyurd çayı
- Samur çayı
- Kür çayı
- Terek çayı

269. Azərbaycan sektorunda Xəzər dənizinə axıdılan çirkab suların 60%-ni təşkil edir.?

- kimyəvi tullantılar
- neft tullantıları
- bərk tullantılar
- nəqliyyat tullantıları
- ✓ kanalizasiya suları

270. Böyük Qafqaz regionunda yod və bromun çatışmamasının səbəbi nədir?

- Çay şəbəkəsinin sıxlığına görə
- Kimyəvi elementlərin miqrasiyasına görə
- Respublika ərazində ən hündür dağlıq ərazi olduğuna görə
- Bulaq sularının bolluğuna görə
- ✓ Yura və təbaşir dövrünün əhəng daşlarından təşkil olduğuna görə

271. Landşaft vahidləri daxilində yodun və bromun çatışmaması hansı xəstəliklərin yayılması ilə nəticəlir?

- cuma, bursulyoz
- ✓ zob, diş xəstəlikləri
- qarın yatalağı
- malariya, difteriya
- şiş xəstəlikləri

272. Karbon oksidinin havada konsentrasiyasının miqdarı çox olduqda hansı xəstəliklərin artmasına şərait yaranır?

- damar xəstəlikləri, qan azlığı
- endokrin xəstəlikləri, irsi xəstəliklər
- ✓ ateroskleroz, əsəb sisteminin pozulması, infarkt
- qara ciyər və qida yolu xəstəlikləri
- talasemiya və xərçəng xəstəlikləri

273. Böyük Qafqaz dağlarından mənbəyini götürən suların tərkibində nə üçün yod və brom maddələri olmur?

- Burada vulkanik mənşəli çökmə süxurlar üstünlük təşkil etdiyinə görə
- çay və bulaqlar öz mənbələrini əsasən buzlaq sahələrdən gətirdüklərinə görə
- landşaft zonaları, növləri və onun morfoloji vahidləri arasında təbii əlaqə olmadığına görə
- ✓ əsasən Yura və Təbaşir dövrünün dəniz şəraitində çökən əhəng daşlarından təşkil olduğuna görə
- ərazidə kimyəvi elementlərin miqdarının çoxluğuna görə

274. Torpağın təmizlənməsi prosesində ilkin mərhələdə ərazilərə mineral və yerli gübrələrin verilməsi rekultivasiyanın hansı tipinə aiddir?

- texnogen rekultivasiya
- texniki rekultivasiya
- ✓ bioloji rekultivasiya
- kimyəvi rekultivasiya
- radioaktiv rekultivasiya

275. Neftlə çirklənmiş torpaqlarda mikroelementlərin miqdarının aşağı düşməsinə səbəb nədir?

- torpaqların dərin qatlarında kimyəvi elementlərin yığılması
- neftli sahələrdə radioaktiv elementlərin çoxluğu
- lay sularının səviyyəsinin qalxması
- ✓ ağır metalların miqdarının artması
- dərin quyuların qazılması

276. Respublika ərazisində orta və şiddətli şorlaşan torpaqlar nə qədər sahəni əhatə edir?

- 850 min ha
- 712 min ha
- 500 min ha
- 335 min ha
- ✓ 1182 min ha

277. Üzümcülük və pambıqçılıq rayonlarında əkin sahələri ən çox hansı maddələrlə çirklənir?

- təbii gübrələrlə
- azot oksidləri ilə
- karbon dörd oksidlə

- √ pestisid və defoliantla
 - intensiv şüvarma ilə
- 278.** Kür-Araz ovalığında müasir suvarma əkinçiliyi altında istifadə edilən torpaqların nə qədəri təkrar şorlaşmaya məruz qalmışdır?
- 35%
 - 67%
 - 70 %
 - 45%
 - √ 50%
- 279.** Səhra, yarımsəhra və digər quraqlığa davamlı landşaft tiplərinin yayıldığı zonalarda şorlaşmanın və bataqlıqlaşmanın səbəbləri nədir?
- dəmiyə əkinçiliyi
 - biçənlərin olması
 - dağ-mədən sənayesi
 - otarılma
 - √ suvarma əkinçiliyi
- 280.** Ağac,köl və ot bitkilərindən istifadə etməklə kompleksin vəziyyətinin yaxşılaşdırılması hansı meliorativ metod vasitəsi ilə aparılır?
- hidrotexniki
 - texniki
 - √ fitomeliorasiya
 - bioloji
 - kimyəvi
- 281.** Landşaft komplekslərinin yaxşılaşdırılmasına torpaqların yuyulmasına doğru yönəldilmiş tədbirlər sistemi necə adlanır?
- √ meliorasiya
 - irriqasiya
 - rekultivasiya
 - şumlanma
 - aqroiirriqasiya
- 282.** Azərbaycan respublikası ərazisində ən çox məhsuldar torpaq sahələrində seliteb komplekslərin inkişaf etdiyi rayon hansıdır ?
- √ Abşeron rayonu
 - Naxçıvan MK
 - Lənkəran-Astara rayonu
 - Şəki-Zaqatala rayonu
 - Gəncə-Qazax rayonu
- 283.** Yodun və bromun çatışmaması Azərbaycanın hansı rayonlarında daha çox özünü biruzə verir?
1. Zaqatala	3.Oguz	5.Bakı	7.Şəki
2.Lənkəran	4.Qax	6.Ordubad	8.Gədəbəy
- 1, 3,4,6
 - 2,4,5,8
 - 2,4,6,7
 - 3,5,6,8
 - √ 1,3,4,7
- 284.** Respublikada Adam başına cəmi neçə hektar torpaq sahəsi və əkinçilikdə istifadə edilən sahə düşür?
- 1.5 ha və 1 ha
 - 1 ha və 2 ha
 - √ 1,17 ha və 0,2 ha
 - 2 ha və 1,5 ha
 - 3,5 ha və 0,5 ha

285. Landşaft zonaları və landşaft növləri daxilində xəstəliklərin yayılma müxtəlifliyinin əsas səbəbləri nədir?

- coğrafi uzunluq
- ifrat nəmlənmə
- √ coğrafi enlik
- hidroqeooloji şərait
- landşaft sferası

286. Pestisid və defoliant maddələrindən hansı kənd təsərrüfatı sahələrində istifadə olunur ?

- kartof və taxılçılıqda
- tərəvəz və bostançılıqda
- meyvə bağlarında
- yem otlarının əkilməsində
- √ üzümçülük və pambıqçılıqda

287. Fitomeliativ tədbirlər zamanı hansı metodlardan istifadə edilir ?

- √ ağac, kol və ot bitkiləri əkilir
- torpağa əhəng və gübrələr verilir
- torpağın üst təbəqəsi yuyulur
- pestisidlərdən istifadə olunur
- şumlanma aparılır

288. Landşaft vahidləri daxilində hansı maddələrin çatışmaması zob və şiş xəstəliklərinin yaranmasına səbəb olur ?

- dəmirin
- √ yod və bromun
- kalsiumun
- maqneziumun
- oksigenin

289. Azərbaycan ərazisində ən çox kimyəvi gübrələrdən, pestisidlərdən və defoliantlardan hansı ərazilərdə istifadə edilir?

- Qarabağ maili düzənliyində
- √ Kür-Araz ovalığında
- Samur-Dəvəçi ovalığında
- Lənkəran düzənliyində
- Naxçıvan MR-da

290. Neftlə çox çirkələnmiş yerlərdə ən çox hansı xəstəliklər müşahidə edilir?

- burun-bogaz və dammar xəstəlikləri
- ürək çatmamazlığı, həzm orqanları xəstəlikləri
- əqli çatmamazlıq, genetik xəstəliklər
- qan azlığı, şiş xəstəlikləri
- √ endokrin, qan dövrənı, allergik xəstəliklər

291. Ümumilikdə tənəffüz orqanlarının, əsəb-sinir sisteminin və mədə-bağırsaq xəstəliklərinin artmasında hansı elementlərin çatışmaması böyük rol oynayır?

- radioaktiv elementlər
- √ mikroelementlər
- kimyəvi elementlər
- sanitariya-gigiyenik göstəricilər
- təsirsiz qazlar

292. Azərbaycanın ümumi torpaq sahəsindən yalnız nə qədər hissəsi kənd təsərrüfatında istifadə edilir?

- 7 mln ha
- 8,6 mln ha
- ✓ 4,3 mln ha
- 3,5 mln ha
- 5 mln ha

293. Aqroirriqasiya tədbirləri aparılan ərazilərdə ən çox hansı landşaft növləri yaranır?

- meşə landşaftı
- dağlıq landşaftı
- ✓ çəmən-bataqlıq
- alp çəmənlikləri
- örüş sahələri

294. Kimyəvi meliorasiya zamanı hansı tədbirlər görülür?

- torpaqların yenidən bərpa olunması
- ot bitkilərindən istifadə etməklə yaxşılaşdırma
- mühəndis işləri
- rekreasiya tədbirləri
- ✓ torpaqlara əhəngin və gübrələrin verilməsi

295. Meliorativ tədvirlərin neçə metodu mövcuddur?

- ✓ 3
- 2
- 5
- 6
- 4

296. Respublika ərazisinin müasir təbii ərazi komplekslərinin mənşəyi əsasən hansı dövrün landşaftları ilə zəngindir?

- Sarmat və Xvalın
- Pont və Ağcagil
- Neogen və antropogen
- Daş dövrü paleogen
- ✓ Pleystosen və holosen

297. Azərbaycanda landşaftın ərazi differensiasiyasının iki əsas növü hansılardır?

- eninə və uzununa
- şaquli və horizontal
- ✓ üfüqi və yüksəklik
- çöl və meşə-çöl
- tropik və mülayim

298. Landşaftın üfüqi differensiasiyasının əsas səbəbi nədir?

- landşaftların qarşaqar üzrə yayılması
- ərazinin zoocoğrafi cəhətdən əyalətlərə bölünməsi
- iqlimin meridional istiqamətdə dəyişməsi
- ✓ iqlimin coğrafi enlikdən asılı olaraq dəyişməsi
- torpaqların horizontal paylanması qanunauyğunluğu

299. Düzənliklərdəki landşaftın üfüqi differensiasiyasını yaradan əsas amillər hansıdır?

- ✓ yüksəklik fərqi və dağların baryer təsiri
- təbii komplekslərin yüksək qarşaqar üzrə dəyişməsi

- aran meşələrin geniş sahələrdə yayılması
- temperatur orta illik miqdarını yüksək olması
- bitki örtüyü və onların əmələ gətirdiyi formasialar

300. Dağlıq ərazilərdəki yamacların baxarlığı və yaxud da ekspozisiya amili landşaft daxilində dəyişikliyi yaradır?

- yarımşəhra landşaftların sahəsi artır
- yamaclarda eroziya və deqradasiya proseslərini gücləndirir
- qonşu landşaft kompleksləri arasında əlaqəni azaldır
- mikro və mezorelyeflərin yaranması
- ✓ landşaftdaxili differensiasiyanı

301. Yarımşəhra iqlim-ekoloji şəraitində olduqca müxtəlif təbii komplekslərin yaranması hansı yerli amillərin təsiri altında baş verir?

- dağ-dərə küləklərinin əsməsi, yağıntının çoxluğu
- bolsulu çayların çoxluğu, günəş radiasiyasının aşağı həddi.
- sürüşmə və sel hadisələrinin təsiri ilə
- rütubətlənmə əmsalının 1-dən yüksək olması
- ✓ çayların mövcud olması, litoloji tərkib və insanın təsərrüfat fəaliyyəti.

302. Azərbaycan ərazisində landşaft anomaliyasını səciyyələndirən ən böyük nümunə hansı regiondadır?

- ✓ Böyük Qafqazın cənub-şərqində
- Naxçıvanın yüksək dağlığında
- Kiçik Qafqazın şimal-şərqində
- Talış dağlarının cənubunda
- Böyük Qafqazın qərbində

303. Dağətəyi maili düzənliklərin aşağı pilləsində yerləşən yarımşəhra və yuxarı pilləsində yerləşən quruçöl kompleksləri arasındakı fərqin əsas səbəbi nədir?

- aralarında heç bir hündürlük fərqi yoxdur
- quruçöl landşaftların əraziləri zəngin bitki növləri ilə örtülmüşdür
- quruçöl landşaftlarında mümkün buxarlanmanın miqdarı 300 mm çoxdur.
- yarımşəhra landşaftlarında orta illik temperatur 1-1,50 C aşağı, yağıntıların miqdarı isə 100-150 mm çox olur
- ✓ quruçöl landşaftları, yarımşəhra landşaftlarından 200-400 m yüksəkdə yerləşir

304. Düzənliklərin morfogenetik fərqləri eyni iqlim-ekoloji şəraitində yaranmış yarımşəhra landşaftları daxilində hansı kompleksləri əmələ gətirir?

- batial, subaktival və surerakval
- mərz, zonal və intrazonal landşaftlar
- ✓ yarım tip, növ, mərz və fasiya
- növ, sinif, dağ-meşə, qobu
- nival-buzlaq və subnival

305. Azərbaycanda üfqi və yüksəklik qurşaqları landşaftın hansı əsas hissələridir?

- ✓ coğrafi qurşaqlığın
- ərazi differensiasiyasının
- hündürlük strukturunun
- mərtəbəlilik quruluşunun
- azonal differensiasiyasının

306. İqlimin coğrafi enlikdən asılı olaraq dəyişməsi landşaftın hansı hissəsinə aiddir ?

- enlik strukturlarına
- yayılma areallarına
- aزی differensiasiyasına
- şaquli differensiasiyaya

✓ üfui differensiasiyaya

307. Yarımşəhra-quru çöl, dağ-meşə, dağ-çəmən və nivalbuzlaq kompleksləri landşaftın hansı hissəsini yaradır ?

- üzui zonallığı
- şaquli zonallığı
- zonal strukturunu
- ✓ yüksəklik qurşaqlarını
- intrazonal landşaftları

308. Talış dağlarında yüksəklik qurşağı üzrə qanunauyğunluğun pozulması nəticəsində hansı landşaftlar yaranır?

- şaquli
- ✓ azonal
- intrazonal
- üfui
- zonal

309. İqlim ekoloji şəraitin əlverişsizliyi landşaftda hansı dəyişənliyi yaradır ?

- ✓ anomaliyanı
- təkamülü
- dinamikani
- differensiasiyanı
- ritmikani

310. Azərbaycanda landşaft zonallığının inversiyası hansı dağlıq bölgələrdə özünü daha qabarıq göstərir ?

- Böyük Qafqazın şimal- qərbində
- Dərələyəz və Burovar silsilələrində
- Böyük Qafqazın cənub-şərqində
- ✓ Talış dağları və Naxçıvan MK
- Kiçik Qafqazın şimal-şərqində

311. Talış dağlarında və Naxçıvan MR dağlıq bölgəsində landşaft anomaliyasının özünü daha qabarıq göstərməsinə səbəb nədir?

- intrazonal landşaftların geniş yayılması
- qədim yaşlı suxurların parçalanması
- landşaftdaxili differensiasiyasının baş verməsi
- üfui strukturda zonallığın pozulması
- ✓ landşaft zonallığının inversiyası

312. Landşaft anomaliyasının yaranmasının əsas səbəbi nədir?

- ✓ iqlim-ekoloji şəraitin əlverişsizliyi
- yeraltı suların səthə yaxın olması
- çay şəbəkəsinin sıxlığı və çay daşqınları
- yamaclarda eroziya və deqrodasiya proseslərinin çoxluğu
- sel və daşqın hadisələrinin intensiv olması

313. Yüksəklik qurşağı üzrə respublika ərazisinin hansı hissəsində landşaft komplekslərinin qanunauyğunluğu pozulur?

- Zəngəzur silsiləsi
- Dərələyəz silsiləsi
- ✓ Talış dağları
- Kiçik Qafqaz dağları
- Böyük Qafqaz dağları

314. Azərbaycan ərazisində yüksəkliyə doğru təbii komplekslərin böyük diapazonda dəyişməsinə əsas səbəb nədir?
- ərazinin yarımsəhra iqlim tipində yerləşməsinə görə
 - respublika ərazisində meşələrin intensiv qırılmasına görə.
 - şərq sahillərinin abraziya proseslərinə məruz qalması
 - ✓ ərazinin fəal orogen qurşaqlarda yerləşməsinə görə
 - düzənlik ərazilərin relyefinin çay şəbəkəsinin sıxlığına görə parçalanması
315. Azərbaycan ərazisində landşaftın yüksəklik qurşaqlarını yaradan təbii komplekslər hansılardır?
- yarımsəhra, alp çəmənlikləri, nival buzlaq
 - aran meşələri, dağ-çəmən, alp və subalp çəmənlikləri
 - ✓ yarımsəhra-quruçöl, dağ-meşə, dağ-çəmən, nival-buzlaq
 - meşə-çöl, dağ-meşə, subnival, nival
 - tuqay meşələri, çöl və subalp çəmənlikləri
316. Azərbaycanın Xəzər sahilı üzrə 400 km-ə yaxın cənubdan şimala uzanan düzənlik ərazilərin landşaft-iqlim tipi hansıdır?
- rütubətli subtropik tipi
 - quru subtropik iqlimin səhra tipi
 - ✓ quru subtropik iqlimin yarımsəhra tipi
 - dağ-meşə, meşə-çəmən tipi
 - rütubətli subtropik tipi
317. 100 ildən artıq vaxt ərzində dəyişən təbii komponent hansıdır?
- bitki örtüyü
 - heyvanat aləmi
 - ✓ torpaq tipi və ya növü
 - landşaft yarımtipləri
 - yeraltı sualrın səviyyəsi
318. Yüksəkliyə qalxdıqca, hansı dağ landşaftlarının strukturu daha möhkəm olur?
1. meşə	3. meşə-çəmən	5. subnival
2. nival	4. dağ-çəmən	6. yarımsəhra
- 2, 3
 - ✓ 1, 3
 - 2, 5
 - 3, 6
 - 1, 5
319. Tərkibinə daxil olan daha aşağı səviyyəli taksonomik vahidlərin və landşaft elementlərinin birləşməsi hansı quruluşu yaradır?
- ✓ landşaftın üfiqi strukturunu
 - introzonal yarımtipləri
 - mərz vahidlərini
 - landşaftın şaquli strukturunu
 - landşaftın azonal quruluşunu
320. Dağlarda meşə komplekslərinin strukturunun subnival və nival kompleksləri ilə müqayisədə daha möhkəm olmasının səbəbləri aşağıdakılardır?
- meşə ərazilərində aşınma və denudasiya prosesləri daha güclüdür
 - burada taksonomik dərəcəli bir sıra fiziki-coğrafi komplekslər vardır
 - ✓ yamaclar meşə bitkilərinin kökləri ilə yaxşı bərkidir
 - meşə sahələrində rütubət daha çoxdur
 - meşə komplekslərinə antropogen təsirlər daha intensivdir
321. Nə üçün dağlıq şəraitdə komplekslərin şaquli strukturunun qalınlığı düzənliyə nisbətən həmişə az olur?

- meşə sıx olduğuna görə
- litoloji proseslərə görə
- tektonik proseslərə görə
- ✓ denudasiya proseslərinə görə
- rütubətli hava olduğuna görə

322. Hündürlük strukturası sahə etibarlı ilə hansı landşaft komplekslərində daha mürəkkəb və müxtəlif cinsli olur?

- növ və yarımnövlərdə
- kiçik komplekslərdə
- ✓ tip, yarım tip və ya ölkə
- torpağın aşınma təbəqəsində
- tip və ya siniflərdə

323. Ayrı-ayrı həssələrdən təşkil olunmuş bütöv təbii varlıq necə adlanır?

- ✓ Geosistem
- Coğrafi təbəqə
- Təbii ərazi kompleksi
- Landşaft sferası
- Landşaft kompleksi

324. Landşaft-struktur təhlildə iqlim-ekoloji şəraitdə yaranmış yarım səhra landşaftları daxilində yarım tip, növ, mərz, fasiya səviyyəli komplekslərin yaranması necə adlanır?

- ✓ düzənliklərin morfogenetik fərqləri
- landşaftın yüksəklik differensiyası
- dağlıq ərazilərin transformasiyası
- landşaft qurşaqlarının üfiqi strukturu
- dağlıq vilayətlərin landşaft daxili differensiasiyası

325. Yüksəklik qurşaqlarının eninin üfiqi zonallıqdan az olmasının əsas səbəbi nədir?

- dağlarda yüksəkliyə qalxdıqca temperatur artır
- düzənlikdə rütubətlə yağının miqdarının mütənasibliyi gec dəyişir
- dağlarda düzənliyə nisbətən meşə landşaftları üstünlük təşkil edir
- ✓ dağlarda istiliklə rütubətin miqdarının mütənasibliyi tez dəyişir
- düzənlikdə yağın miqdarı çoxdur

326. Landşaftın hündürlük komplekslərinin komponentləri arasındakı qarşılıqlı əlaqənin xarakteri hansı xüsusiyyətlərə görə təyin edilir?

- taksonomik vahidlərin yerdəyişməsi ilə
- komponentlər arasındakı ziddiyyətlərin yaranması ilə
- relyuf xüsusiyyətlərinin formalaşması ilə
- ana süxur və üzvi maddələrin qarşılıqlı əlaqəsi
- ✓ komponentlərin ahəngdarlığı, birliyi və münasibəti ilə

327. Tipoloji vahidlərin üfiqi strukturunu mürəkkəbləşdirən təbii elementlər hansıdır?

1. qaya çıxıntılar	3. bitki örtüyü	5. ovuntu konusları
2. yeraltı sular	4. sürüşmələr	6. iqlim göstəriciləri

- 2,4,6
- 4,5,6
- ✓ 1,4,5
- 1,2,3
- 3,5,6

328. Landşaft komplekslərinin hündürlük strukturu komponentlərinin inkişafı hansı elementlərdən asılıdır?

- bitki və torpaq örtüyündən
- yerüstü və yeraltı suların miqdarının dəyişməsindən
- taksonomik vahidlərdən və qarşılıqlı əlaqədən
- komponentlərin ahəngdarlığından
- ✓ komplekslərin yaşından və dəyişmə istiqamətindən

329. Kürboyu, Yalama və Lənkəran düzənliyindəki meşələr hansı tip landşaftlardır?

- mərz
- fasiya
- ✓ intrazonal
- azonal
- zonal

330. Azərbaycan ərazisinin 60 %-nin meşə ilə örtülü olması hansı dövrə təsadüf edir ?

- antropogen dövrünə
- mezolit dövrünə
- daş dövrünə
- paleolit dövrünə
- ✓ neolit dövrünə

331. Suvarılan landşaftlar necə adlandırılır ?

- irriqasiya
- ✓ intrazonal
- meliorativ
- mədəni
- təbii

332. Abşeron yarımadasında mövcud olan neft yataqlarının intensiv istismarı zamanı hansı fəsadlar antropogen amilin yeni tektonik hərəkətlərə təsirini aydın göstərir?

- yeraltı suların səviyyəsinin qalxması
- çökmə ərazilərdə akkumulyativ proseslərin güclənməsi
- sinklinal sahələrdə qalxmanın baş verməsi
- ✓ antiklinal sahələrdə əyilmənin intensivliyi
- differensial qalxmanın üstünlüyü

333. Tektonik qalxma rayonlarına hansı tip mərzlər aiddir?

- quraqlığın üstünlük təşkil etdiyi çöllər və dağətəyi qırılmalar
- şoran bitkilərlə örtülmüş yaşlı düzənliklərin yarım səhraları
- hidromorf landşaftların mövcud olduğu çay dərələri
- ✓ Çöl və meşə bitkiləri ilə örtülmüş yüksək yayla və çay dərələri
- yarıqan şəkəsinin, qobu ilə əvəz olunduğu sahələr

334. Alçaq dağlıq süxurların aşınması, aparılması, relyefin parçalanması, Kür-Araz ovalığında isə materialların toplanması hansı proseslərin nəticəsidir?

- az qalınlığa malik strukturların sürüşməsi
- ✓ yeni tektonik hərəkətlərin fəallığı
- yüksək dağlıqda sürüşmələrin olması
- vulkanik mənşəli süxurların üstünlüyü
- cavan yaşlı süxurların yuyulması

335. Azərbaycan ərazisində antiklinal sahələrdə əyilmənin baş verməsi hansı antropogen amilin yeni tektonik hərəkətlərə təsirinin təzahürüdür?

- sənaye tullantılarının miqdarı

- meşə ərazilərinin qırılması
- əkin sahələrinin şorlaşması
- SES-in tikilməsi və istifadəsi
- ✓ neft yataqlarının intensiv istismarı

336. Azərbaycanın bütün dağlıq ərazilərinin mənimsənilməsi təxminən neçə faizdir?

- 48%
- ✓ 53%
- 59%
- 67%
- 35%

337. Azərbaycanda təxminən nə qədər ərazi səhralaşmaya məruz qalmışdır?

- 4,2 mln.ha
- 6 mln.ha
- 5,5 mln.ha
- 8,6 mln.ha
- ✓ 3,6 mln.ha

338. Alçaq dağ-meşə landşaft zonasında palıd, palıd-vələs meşələrinin aşağı sərhəddinin yüksəyə qalxmasının əsas səbəbləri nədir?

- ✓ antropogen təsirlər
- torpaq-quruntun nəmlənmə dərəcəsinin aşağı olması
- ərazinin çay dərələri ilə kəsilməsi
- dik yamacların ekspozisiyası
- eroziya-denudasyon proseslər

339. Antropogen təsirlərin mövcud olmadığı zamanlarda dağ meşələri ilə aran meşələrinin qovuşduğu ərazilər hara olmuşdur?

- ✓ Qanux-Həftəran vadisi, Qudyalçay və Qusarçay boyunda
- Açınohur-Ceyrançöldə, Pirsaatçay boyunda
- Naxçıvanın ortadağlığında, Yuxarı Şirvanda
- Qarabağ maili düzənliyində, Lənkəran ovalığında
- Kürboyu ərazilərdə, Qobustan alçaq tirələrində

340. Tuqay meşə kompleksinin təmənilə məhv olması səbəbləri nədir?

- ✓ insanın təsərrüfat fəaliyyəti
- Kür çayının normadan artıq çirklənməsi
- yeni maqistral yolların çəkilməsi
- Kür çayında baş verən daşqınlar
- Mingəçevir su anbarının tikilməsi

341. Samur-Dəvəçi ovalığında aran meşələri landşaft kompleksində yayılan bitki növləri dinamikasına təsir göstərən amil nədir?

- seliteb landşaft komplekslərinin sıx yerləşməsi
- şimaldan gələn kontinental hava axınının təsiri
- ərazinin dəniz səviyyəsindən aşağı olması
- çay şəbəkəsinin seyrək olması
- ✓ Xəzər dənizi səviyyəsinin qalxıb-enməsi

342. Hal-hazırda aran meşələri kompleksi, əsasən hansı ərazilərdə saxlanılmışdır?

- Lənkəran ovalığı, Qarabağ maili düzənliyi
- Cənub-Şərqi Şirvanda, Açınohur-Ceyrançöldə
- Kür çayının sağ sahilində, Samur-Dəvəçi ovalığında
- ✓ Samur-Dəvəçi ovalığı, Qanıx-Əyriçay vadisi və Qarayazı düzü
- Qarayazı düzündə, Şirvan qoruğu ərazisində

343. Yarımşəhra ərazilərin yayıldığı sahələrdə əsasən hansı bitki formasiyaları üstünlük təşkil edir?
- √ yovşan, şoranotu, efemer-şoran bitkiləri
 - mamır, şibyə, şam ağacı, yovşan-efemer bitkiləri
 - nar kolları, dəmirağaç, yovsan, akasiya
 - qaraqan, moruq, fıstıq, şoranotu
 - seyrək kollar, palıd və sarmaşıq
344. Azərbaycanın yarımşəhralarında torpaqların şorlaşmasına əsas səbəb nədir?
- Kür çayı və onun qollarının fəsilədən asılı olaraq daşması
 - əkinçilikdə əsasən taxıl bitkisinin becərilməsi
 - intensiv otarılma və yağıntıların orta illik miqdarının aşağı olması
 - ərazidəki torpaqların allüvial, prolüvial gətirmələrdən təşkil olunması
 - √ torpaq əmələgətirən süxur və çöküntülərin tərkibindəki duzların çoxluğu, yeraltı suların səthə yaxınlığı
345. Yarımşəhra landşaftı zonasında hansı iqlim hakimdir?
- subekvatorial
 - ekvatorial
 - √ subtropik
 - tropik
 - mülayim
346. Azərbaycan ərazisində yarımşəhra kompleksinin yuxarı sərhədi göstərilən hipsometrik həddən 800-1000 m yuxarı qalxan sahələr haradadır?
- Açınohur-Ceyrançol
 - Kiçik qafqazın Cənub Şərqində
 - √ Naxçıvan MR-da
 - Böyük Qafqazın cənubunda
 - Talış dağlarının şərqində
347. Azərbaycan ərazisi landşaftları hansı landşaft sinifinə bölünmüşdür?
- dağətəyi ərazilərin landşaft sinifinə
 - √ dağlıq ölkə landşaft sinifinə
 - yüksək dağlıq landşaftı sinifinə
 - yarımşəhra landşaftı sinifinə
 - düzənlik sahələrin landşaft sinifinə
348. Böyük Qafqazın cənub-şərq yamacında landşaftın yüksəklik qurşaqlığı spektrində dağ-meşə kompleksinin olmaması landşaftda hansı problemi yaradır?
- landşaft strukturunu
 - √ landşaft anomaliyasını
 - landşaft dinamikasını
 - landşaft genezisini
 - landşaft təkamülünü
349. Lənkəran villayətinin alçaqdağlıq meşə zonası və ona qovuşan düzənlik Hirkan meşə komplekslərinin başqa ərazilərdən fərqi nədir?
- Kür-Araz ovalığında olduğu kimi quru subtropik meyvəçilik yayılıb
 - Ərazinin bir çox hissələrində kartofçuluq və təbii-antropogen kompleksləri
 - √ çay və sitrus plantasiyaları və seliteb komplekslər üstünlük təşkil edir
 - yalnız burada tütün və qazangülü bitkiləri becərilir.
 - Samur-Dəvəçi düzənliyində taxılçılıq, burada isə meşə-bağ sahələri yayılıb.

350. Lənkəran villayətində əsasən vulkonogen süxurlardan əmələ gəlmiş dik yamaclı alçaqdağlıqda hansı landsaft tipi üstünlük təşkil edir?

- tərəvəz-bostan, çərəzlər, seliteb komplekslər
- aqrolandsaftlar və mədəni landsaftların sənaye sahələri
- quru subtropik plantasiyalar və taxılçılıq
- endemik meşələr, taxılçılıq və çayçılıq
- ✓ relikt hirkan meşələri, seliteb və aqrolandsaftlar

351. Böyük Qafqaz dağlarının alçaq dağlıqda hansı əraziləri çıxmaq şərti ilə, digər hissələrdə meşə qurşaq əmələ gətirir?

- Qanux-Əyriçay, Ləngəbiz tirəsi
- Qonaqkənd, Pirqulu-Qızmeydan
- Zaqatala qoruğu, Qırız-Nüqədi
- Pirsaatçayın sağ sahili, Türyançay qoruğu
- ✓ Qobusan, Ceyrançöl-Acınohur

352. Alçaq dağ meşə landsaftı zonası əsasən hansı yüksəkliklər arasında yerləşən yamac və platoları əhatə edir?

- 350-400 metrə 1600 metr arasında
- ✓ 500-600 metrə 1000-1200 metr arasında
- 200-300 metrə 1500 metr arasında
- 1000 metrə 1200-1400 metr arasında
- 700-800 metrə 1200-1300 metr arasında

353. Azərbaycan dağ-meşə landsaftı qurşağı bir-birindən fərqlənən əsas neçə landsaft-ekoloji zonaya ayrılır?

- 2
- 6
- 5
- ✓ 3
- 4

354. Step landsaftlarının bütün yarım tip və növlərindən kənd təsərrüfatının hansı sahəsində istifadə olunur?

- üzüm və pambıq plantasiyaları
- ilboyu otarılma və fermer təsərrüfatı
- ✓ qış otlaqları və suvarma əkinçiliyi
- seliteb komplekslər və dəmyə əkinçiliyi
- yay otlaqları və əkinçilik

355. Dağ kserofit bitkilərinə ən çox hansı landsaft tiplərində rast gəlinir?

- ortadağlığın meşə kompleksində, Qızmeydan yaylasında
- ✓ Naxçıvan və Qobustanın quru çöl komplekslərində
- Böyük Qafqazın yüksəkdağlığında və cənubunda
- Talış dağlarının meşədən sonrakı ərazilərində
- Qazax-Tovuz və Naftalan alçaqdağlığında

356. Step landsaftlarının yayıldığı ərazilərdə iqlim ekoloji şəraitdən asılı olaraq, hansı torpaq tipləri yayılmışdır?

- boz, boz-qonur, şoran və şorakətli
- ✓ açıq və tünd şabalıdı, dağ qara
- meşə-çəmən, qara və qəhvəyi
- açıq qəhvəyi, boz, boz-qonur
- qırmızı-qleyli, qara və şabalıdı

357. Aran meşələri landsaft kompleksində əsas meşə əmələgətirən növləri hansılardır?

- dəmirağac, sümşad, çinar, fıstıq
- yalanqaz, akasya, eldar şamı, küknar

- çinar, sarmaşiq, şabalıd yarpaq palıd
- Xəzər şanagülü, dəmirağac, söyud, fisdıq
- ✓ qovaq, palıd, qaraağac, qızılağac

358. Vaxtilə qırılıb məhv olmuş aran meşələrinin yerində, hal-hazırda hansı landşaftlar üstünlük təşkil edir?

- alp çəmənlikləri və nival buzlaq
- arid-seyrək meşəlik və səhra landşaftları
- akkumlyativ tirələr və iynəyarpaqlı meşələr
- ✓ seliteb və aqrolandşaftlar
- neft quyuları, şəhər landşaftları

359. əkinçiliyə yararlı yarımşəhra torpaqlarında ən çox hansı kənd təsərrüfatı bitkiləri yetişdirilir?

- banan, kivi, heyvə, alma
- ✓ üzüm, taxıl, pambıq, nar
- kətan, çəltik, fəraş tərəvəzlər
- taxıl, kartof, çay, tütün
- çəltik, pambıq, üzüm, fındıq

360. Yarımşəhra düzənliklərinin və dağətəyinin əsas torpaqları hansı tiplərə ayrılır?

- şabalıdı, qəvəyi və gillicəli
- bataqlıq, çəmən-şabalıdı, qara
- boz, qırmızı-qleyli, sarı
- şoran, çəmən-meşə, çimli-karbonatlı
- ✓ boz, boz-qonur, açıq şabalıdı

361. Bəzi düzənlik sahələrində yarımşəhra landşaftı əvəzinə meşə landşaftının yaranmasının əsas səbəbi nədir?

- yağıntıların orta illik miqdarının azlığı
- ✓ yağıntıların çoxluğu və rütübətlənmə dərəcəsi
- ərazini dağlara nisbətən şərq hissədə yerləşməsi
- səhra iqlimi göstəricilərinin yüksək olması
- Günəşli saatların miqdarının çox olması

362. Azərbaycan ərazisi landşaftları hansı yarımşəhərə bölünür?

- ✓ dağlıq və dağarası düzənlik
- yarımşəhra və çəmən-çöl
- düzənlik və bataqlıq-laqun
- dağlıq və yüksək düzənlik
- ortadağlıq və quru-çöl

363. Yarımşəhra landşaftları hansı qruplara ayrılır?

- ✓ düzənliklərin və alçaqdağlığın yarımşəhraları
- maili düzənliklərin və yamac yarımşəhraları
- allüvial-prodüvial və ortadağlığın yarımşəhraları
- yastı tirəli düzənliklərin yarımşəhraları
- ortadağlığın və quru çöllərin yarımşəhraları

364. Respublikanın hansı düzənlik ərazilərində yarımşəhra landşaftları əvəzinə meşə landşaftı əmələ gəlmişdir?

- Acınohur-Ceyrançöl ərazisində
- Qarabağ maili düzənliyində
- Kiçik Qafqazın orta dağlığında
- Sarısı gölü sahillərində
- ✓ Lənkəran ovalığında

365. Samur-Dəvəçi, Qanıx-əyriçay və Qarayazı düzündə hansı intrazonal landşaftlar yayılmışdır ?

- √ Aran meşələri
- Çinar meşələri
- Eldar şamı meşələri
- Sultanbud meşələri
- tuqay meşələri

366. Abşeron y/a-da ən çox radioaktivlik müşahidə olunan ərazilər hansılardır?

- Ramana, Balaxanı
- Qala, Sabunçu
- Nardaran, Mərdəkan
- √ Binəqədi, Bibiheybət
- Suraxanı, Bilgəh

367. ərazisində subnival-nival landşaft tipi mövcud olan qoruq:

- Göygöl
- Qızılağac
- Hirkan
- √ Zaqatala
- Pirqulu

368. İqtisadi səhətdən səmərəli olan və daha keyfiyyətli benzin almaq üçün, tərkibində hansı element yüksək faizli olmalıdır?

- ammonium
- matil spirti
- √ oktan ədədli
- benzpiren
- etil mayesi

369. Azərbaycanın orta dağ-meşə landşaftı zonasının yayıldığı hündürlüyün və ərazi xüsusiyyətlərinin xarakteristikasını müəyyənləşdir?

- √ 1000-1200 metrə 1600-1800 arasında, dərin və sıx yerləşən çay dərələri ilə intensiv parçalanmışdır
- 1200-1400 metrə 1700-2000 metr arasında , səthi kəskin parçalanmış qayalı-daşlı yamaclardan ibarətdir.
- 600-700 metrə - 1000-1600 metr arasında, quru dağ-çölləri ilə əhatələnmişdir
- 800-1000 metrə - 1200-1400 metr arasında nival buzlaq sahəsi ilə sərhəddir
- 300-500- metrə - 1000-1200 metr arasında alüvial-prolüvial yüksək ərazilərdən təşkil olunmuşdur

370. Böyük Qafqazın Şimal-şərq yamacında alçaqdağ meşə landşaflarının antropogen modifikasiyaları ilə, cənub-şərqdə olan antropogen landşaftlar arasındakı fərq nədir?

- şimal-şərqdə çəltik, bağ, seliteb, cənub-şərqdə bağ, meşə-bağ, seliteb landşaftlar üstünlük təşkil edir.
- şimal-şərqdə taxıl zəmiləri, meşə-bağ, tütün, cənub-şərqdə çəltik, tərəvəz-bostan və meşə-seliteb komplekslər üstündür
- √ şimal-şərqdə meşə-bağ, bağ, bağ-zəmi, meşə-seliteb, cənub-şərqdə isə yalnız taxıl zəmiləri və seyrək seliteb komplekslər üstünlük təşkil edir
- şimal-şərqdə tərəvəz-bostan, meşə-bağ, cənub-şərqdə taxıl zəmiləri və meşə-seliteb landşaftlar üstündür
- şimal-şərqdə çayçılıq, seliteb, bağ, cənub-şərqdə subtropik meyvəçilik və taxıl zəmiləri üstünlük təşkil edir.

371. Azərbaycanda step landşaftların yayıldığı əsas sahələr haradadır?

- √ Kiçik Qafqazın maili düzənliklərində, Yuxarı Mildə
- Lənkəran ovalığı, Talış dağları ətəklərində
- Böyük Qafqazın şimal-şərqində və Səba düzündə
- Arazboyu düzənliklərdə, Zəngəzurun alçaq dağlığında
- Bəsitçayın sahilboyu hissələrində, Həkəri düzündə

372. Qanıx-əyriçay vadisinin aran meşələri yerində əsasən hansı kənd təsərrüfatı bitkiləri becərilir?

- ✓ qoz, findıq, taxıl, tütün, çay və qazangülü
- üzüm, taxıl, şabalıd və meyvə
- pambıq, üzüm, taxıl, meyvə
- tərəvəz-bostan, taxıl, üzüm və meyvə
- çay, kartof, kətan, pambıq

373. Şümlənmə zamanı landşaftın əsas hansı indikatorları dəyişikliyə uğrayır?

- hidroqrafik şəbəkə
- torpaq və onun tipləri
- landşaft növ və yarımnovləri
- iqlim ünsürləri
- ✓ bitki örtüyü və heyvanat aləmi

374. ən əlverişli dəmyə əkinçilik üçün yararlı olan torpaqlar hansı ərazilərə uyğun gəlir?

- ✓ meşə sahələrinə
- buzlaqlara
- səhralara
- yarım səhralara
- quru çöllərə

375. Dünyada kənd təsərrüfatı məhsullarının neçə faizi suvarılan əkinçilik rayonlarının payına düşür?

- 35%-dən az
- 60%
- 47%-dən az
- 70%-dən çox
- ✓ 50 %-dən çoxu

376. Azərbaycan Respublikası ərazisində kollektor-drenaj şəbəkəsi və kanalların uzunluğu təxminən nə qədərdir?

- 317 km
- 175 km
- 120 km
- ✓ 90 km
- 200 km

377. Azərbaycan Respublikası ərazisində zəngin landşaftları özündə birləşdirən və ən məhsuldar hesab olunan torpaq tipləri hansılardır?

- boz, boz-qonur, şabalıdı torpaqlar
- açıq şabalıdı və sarı-rütubətli torpaqlar
- meşə-çəmən və şorakətli torpaqlar
- qəhvəyi və qırmızı-ferralit torpaqlar
- ✓ dağ-meşə və qara torpaqlar

378. Quraq iqlimin, qumlu-gilli çöküntülərin və allüvial-dellüvial çöküntülərin yayıldığı ərazilər hansıdır?

- ✓ Abşeron yarımadası, Kür-Araz ovalığı və Naxçıvan MR
- Lənkəran ovalığı, Samur-Dəvəçi ovalığı, Böyük Qafqazın cənub-şərqi
- Naxçıvan MR, Kiçik Qafqazın cənubu, Talış dağları
- Abşeron yarımadası, Kür-Araz ovalığı, Böyük Qafqaz dağları
- Kiçik Qafqazın cənubu, Naxçıvan MR və Lənkəran ovalığı

379. Xəzərsahili rekreasiya landşaftlarının yerləşdiyi ərazilərin relyefindəki hündürlük amplitudu hansı məsafələr arasında dəyişir?

- 200 metrə- 500 metr arasında
- 50 metrə – 100 metr arasında
- 0 metrə- 150 metr arasında
- ✓ 26,5 metrə- 200 metr arasında

- 27 metrə- 350 metr arasında
- 380.** Abşeron yarımadasında Xəzər dənizinin sahil boyu uzanan rekreasiya potensialı yüksək olan qumlu çimərlikləri təxminən nə qədər məsafəni əhatə edir?
- 50 km
 - 825 km
 - 300 km
 - ✓ 100 km
 - 750 km
- 381.** Abşeron yarımadasında yarım səhra landşaft tipinin çox geniş sahəni əhatə etməsinin əsas səbəbləri nədir?
- ✓ quru iqlimin və qumlu-gilli çöküntülərin olması
 - deflyasiya prosesinin güclü olması və relefin mürəkkəbliyi
 - küləkli günlərin çox olması və dəniz sahilində yerləşməsi
 - əsas sahələrin şoranlıq olması və quru iqlimin üstünlüyü
 - orta illik yağıntının çox olması və akkumulyativ süxurların çoxluq təşkil etməsi
- 382.** Dağlıq ərazilərin üstünlük təşkil etdiyi Azərbaycan relyefinin son iki əsrdə məruz qaldığı əsas dəyişikliklər hansıdır?
- əkinçilik təsərrüfatının genişləndirilməsi
 - heyvandarlıq sahələrinin artırılması
 - əhalinin şəhərlərə axın etməsi
 - ✓ relyefin ümumi deqradasiyası
 - kənd yaşayış məntəqələrinin çox olması
- 383.** Respublika ərazisində təsərrüfat işləri aparılmayan, elmi tədqiqat və turizm məqsədilə nadir bitki, heyvanat aləminin mühafizə olunduğu qoruq sahələri hansılardır?
- Türyançay, Altıağac, Nabran
 - Sultanabad, Göyçay, Ağgöl
 - ✓ Qızılağac, Hirkan, Şirvan
 - Şirvan, Qarayaxı, Ordubad
 - Göygöl, Qobustan, Pirqulu
- Hal-hazırda rekreasiya sahələrinə hansı kompleksləri aid edirlər?
1. təbii təsərrüfat kompleksləri
 2. sənaye rayonları və yeni qəsəbələri
 3. dənizdə olan kiçik adalar
 4. flora və faunanın mühafizə olunduğu qoruqlar
 5. təbii komplekslərin tam saxlandığı qoruqlar
 6. kənd təsərrüfatı bitkilərinin becərildiyi sahələr
 7. müxtəlif növlü qoruqlardan təşkil olunmuş milli parklar
- 1, 3, 4, 6
 - 3, 4, 5, 6
 - 2, 3, 6, 7
 - 4, 5, 6, 7
 - ✓ 1, 4, 5, 7
- 385.** Dağ-mədən işləri sahəsində əvrəkindən fərqlənən yeni texnologiyaların relyef formaları neçə qrupa bölünür?
- 6
 - ✓ 2
 - 3
 - 4
 - 5
- 386.** Xüsusilə böyük şəhərlər təbii landşaft komplekslərinə və onun morfoloji vahidlərinə necə təsir göstərir?
- atmosferdə hava kütlələrinin hərəkəti və sirkulyasiyası tamamilə pozulur

- torpaqların dərinlik strukturu dəyişmək qalır və humus qatı qalınlaşır
- ✓ mikroiklimi, yeraltı və yerüstü suların fiziki xüsusiyyətini və kimyəvi tərkibini dəyişir
- mehə sahələri genişlənir, çay və gölsularından daha səmərəli formada istifadə edilir
- hündür mərtəbəli binalar yalnız şəhər ətrafında tikilir və kiçik fəsiyalar toxunulmaz qalır

387. Yeni yaranmış və akkumlyativ dağ-mədən formalarının yayıldığı rayonlarda hansı təbii proseslər yaranır?

- müxtəlif bitki formasiyalarının yaranması
- sürüşmə, sel və daşqınlar
- yeni tektonik proseslərin aktivləşməsi
- deflyasiya, abraziya və aşınma
- ✓ denudasiya, yuyulma və eroziya

388. Dağ-mədən işləri zamanı yaranan ovuntu, sərinti materialları, şaxtalardan çıxarılan materialların səthdə yayılması bu prosesin hansı qrupuna aiddir?

- ✓ akkumlyativ formalar
- yeni yaranmış formalar
- rekultivasiya olunan formalar
- antropogen formalar
- karyer formaları

389. Açıq şəraitdə faydalı qazıntıların çıxarılması nəticəsində əvvəlkindən əsaslı fərqlənən hansı formalar yaranır?

- ✓ yeni relyef formaları, torpaq və yeni bitki növləri yaranır, yeraltı suların səviyyəsi dəyişir
- tullantı şəklində qalan faydalı qazıntılar yenidən basdırılır və ərazi rekultivasiya olunur
- bitki örtüyü zənginləşir, landşaft örtüyündə yeni fəsiyalar yaranır

390. Dağlıq ərazilərdə səthin qızması və nəmlənmə dərəcəsinə görə bitki formasiyasının dəyişməsinə səbəb nədir?

- dağların hündür olması
- bitkilərin növləri
- Qara torpaqların geniş yayılması
- ✓ yamaqların ekspozisiyası
- sıldırım qayalıqların olması

391. Qızılca təbiət yasaqlığı hansı inzibati rayon ərazisində yaradılmışdır?

- ✓ Gədəbəy
- Füzuli
- Tərtər
- Samux
- Tovuz

392. Şəki təbiət yasaqlığının yaradılmasında məqsəd:

- ✓ məməli heyvan və quşları qorumaq
- həşəratları qorumaq
- həşəratları qorumaq
- torpaq örtüyünü qorumaq
- bitkiləri qorumaq

393. Məşəsizləşdirilmiş ərazilərdə intensiv əkinçiliyin inkişafı nə kimi mənfi nəticələrə gətirib çıxarır ?

- bataqlıqlaşma artır
- torpaqda humus azalır
- aşınma və şorlaşma
- məhsuldarlıq azalır
- ✓ eroziya və deqradasiya

394. Respublika ərazisində səmərəsiz təsərrüfat fəaliyyəti hansı prosesləri yaradır ?
- qoruqların yaradılmasını
 - ərzaq çatışmamasını
 - ✓ səhralaşma və çölləşməni
 - istehsalın azalmasını
 - suvarma məcburiyyətini
395. Abşeron yarımadasının bəzi yerlərində səhralaşmaya səbəb hansı təbii prosesdir ?
- ekzarasiya
 - abraziya
 - şorlaşma
 - deqradasiya
 - ✓ deflyasiya
396. Kontinentallıq əmsalının artması torpaqda hansı təbii prosesi sürətləndirir ?
- sürüşmə
 - ✓ deqradasiya
 - şorlaşma
 - bataqlıqlaşma
 - aşınma
397. Afrikanın hansı respublikası XX əsrin II yarısında güclü quraqlığa məruz qalmış və bunun nəticəsi də çox acınacaqlı olmuşdur?
- Efiopiya Respublikası
 - ✓ Mali Respublikası
 - Cənubi Afrika Respublika
 - Əlcəzair Respublikası
 - Sudan Respublikası
398. Bütün dünyada ekstra arid səhraların sahəsi nə qədərdir?
- 65 mln km²
 - ✓ 8,9 mln km²
 - 38,4 mln km²
 - 17 mln km²
 - 5,3 mln km²
399. Materiklər üzrə ən qüvvətli dəyişikliyə məruz qalan və pisləşən landşaft kompleksləri daha çox hansı qitələrdə yerləşir?
- ✓ Asiya, Afrika və Avstraliya
 - Antarktida, Afrika, Cənub-Şərqi Asiya
 - Avropa, şimali və Cənubi Amerika
 - Arktika, Şimali Amerika v Avropa
 - Afrika, Cənubi Avropa və Şərqi Avstraliya
400. A.Q.Babayevə görə səhralaşmanı yaradan 45 amildən neçə faizi insan, neçə faizi təbii amillərlə bağlıdır.
- 90% təbii, 10% insan amili
 - 13% insan, 87% təbii amil
 - 65% insan, 35% təbii amil
 - 50% insan, 50% təbii amil
 - ✓ 87% insan, 13% təbii amil
401. ən qədim dövrlərdə belə hansı xalqların düzgün irriqasiya işləri aparmadıqlarına görə torpaqlar şorlaşmış, məhsuldarlıq azalmış və hətta qədim mədəniyyətlərin tənəzzülünə səbəb olmuşdur?

- √ Şumer və Babilistanlıların
 - Roma və Osmanlıların
 - Manna və Midiyalıların
 - Vandalı və Misirlilərin
 - Çin və Albanların
402. Azərbaycan ərazisində səhrələşmə və çölləşmə proseslərin sürətlənməsində hansı antropogen (texnogen) amillərin rolu çoxdur?
- DDT və digər pestisidlərdən istifadə edilməsi
 - pambıq tarlalarının sahəsinin azaldılması
 - süni yağışların yağdırılması
 - yeni qəsəbələrin salınması, yolların çəkilməsi
 - √ səmərəsiz təsərrüfat fəaliyyəti
403. Hansı təbii proses məkən daxilində artdıqca torpağın deqradasiyası sürətlənərək səhrələşmə riskini daha da çoxaldır?
- √ kontinentallıq əmsalı
 - Rütubətlənmə əmsalı
 - Soyuq hava kütlələrinin üstünlüyü
 - Şimal küləyinin sürəti
 - Yağıntıların intensivliyi
404. Kür çayının çirkləndiriciləri arasında əsasən hansı maddələr üstünlük təşkil edir?
- mineral yod-brom zavodunun tullantıları
 - Balıqçılıq sənayesinin flotu tullantıları hesabına
 - √ Fenol, mis, neft məhsulları və ağır tullantılar
 - Neftçala yod-brom zavodunun tullantıları
 - Yevlax yun zavodunun çirkab suları hesabına
405. Respublikada ümumiyyətlə neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş ərazilərin sahəsi nə qədərdir?
- √ 28,8 min hektar
 - 35 min hektar
 - 73,6 min hektar
 - 57 min hektar
 - 22 min hektar
406. Azərbaycan ərazində daimi qar və buzla örtülü nival-buzlaq qurşağı hansı dağ massivində mövcuddur?
- Yan silsilə, Şahdağ
 - √ Bazardüzü dağı, Şahdağ massivi
 - Zəngəzur, Burovar
 - Gömürgöy, Dərələyəz
 - Murovdağ, Babalağ
407. Dağ-çəmən landşaftı qurşağında hakim olan iqlim tipi hansıdır ?
- kontinental-isti iqlim tipi
 - √ soyuq iqlim tipi
 - yarımsəhra və quru çöl iqlim tipi
 - rütubətli dəniz iqlim tipi
 - mülayim-isti iqlim tipi
408. Dağ-çəmən landşaftları Naxçıvanın dağlıq bölgəsində, hansı landşaft qurşağından sonra inkişaf etmişdir?
- dağ-meşə
 - √ dağ- çöl və dağ kserofit
 - nival və subnival
 - yarımsəhra və quru göl

- quru çöl və subnival

409. Dağ-meşə zonasının sərhədlərinin arasındakı məsafənin qısalmasına və bu ərazilərdə torpaq eroziyasının yaranmasına səbəb nədir?

- ✓ antropogen təsirlər
- təbii amillər
- süxurların kimyəvi və fiziki aşınması
- denudasiya prosesləri
- texnogen amillər

410. Azərbaycanda yüksək dağ-meşə landşaftı zonasının sərhədləri hansı yüksəkliklərdən keçir?

- ✓ 1600 metrə 2000 metr arasında
- 1800 metrə 2800 metr arasında
- 800 metrə 1200 metr arasında
- 1600 metrə 1800 metr arasında
- 1200 metrə 1600 metr arasında

411. Azərbaycan ərazisində az çirklənmiş və çirklənmiş çaylar qrupuna aid edilən çaylar hansı regionlara aiddir?

- Kiçik Qafqazın şərq çayları və Lənkəran çayları
- ✓ Ölkə ərazisinin əksər çayları və Oxçuçay, Qabırçı, Kür və s.
- Şimal çaylar və Naxçıvan çayları
- Azərbaycanın əksər çayları və Lənkəran çayları
- Araz, Vəlvələçay, Ataçay və Kürün sağ qolları

412. Azərbaycan ərazisində təmiz çaylar qrupuna aid edilən çaylar hansı regionda yayılmışdır?

- Böyük Qafqazın cənub çayları və kiçik Qafqazın şimal çaylar
- Kür çayının sağ qolları və Arazın sol qolları
- ✓ Şimal-şərq yamac və Lənkəran vilayəti çayları
- Kiçik Qafqaz çayları və Naxçıvan çayları
- Kür çayının sol qolları və Lənkəran çayları

Çirklənmə dərəcəsinə görə Azərbaycanın çayları hansı siniflərə bölünür ?

413. 1.təmiz çaylar 5.mülayim çirklənmiş çaylar
2.azsulu çaylar 6.gursulu çaylar
3.lilli çaylar 7.çirklənməmiş çaylar
4.çirklənmiş çaylar 8.kiçik çaylar

- 4, 6, 8
- 3, 5, 7
- 2, 4, 6
- 1, 3, 8
- ✓ 1,4, 5

414. Azərbaycan Respublikası ərazisində torpaqların külək eroziyasından zərər çəkdiyi əsas sahələr hansılardır?

- ✓ Qərbi Azərbaycan və Xəzəryanı zona
- Böyük Qafqazın cənub-şərqi və Lənkəran ovalığı
- Xəzərətrafi ovalıqlar və Acinohur-Ceyrançöl
- Qanıx-Əyriçay vadisi və Talış dağlarının ortadağlığı
- Şimal-şərqi Qafqaz və kiçik Qafqazın cənub-Şərqi

415. Azərbaycan ərazisində dik yamaclardan istifadə etmək məqsədilə hansı metoddan istifadə olunur?

- irriqasiya
- rekultivasiya
- meliorasiya
- ✓ terraslaşdırma
- ransformasiya

416. ən sox torpaq eroziyasına məruz qalmış torpaq sahələri Azərbaycanın hansı landsaft qurşaqlarında müşahidə olunur?

- Lənkəranın düzənlik və dənizsahili ərazilərində
- ✓ Əsasən dağlıq ərazilərin dəmyə əkinçiliyi sahələrində
- Naxçıvanın orta və yüksək dağlıq sahələrində
- Qarabağ maili düzənliyinin suvarılan ərazilərində
- Kür-Araz ovalığının irriqasiya təsərrüfatı sahələrində

417. ətraf mühitə kəskin təsir edən və nəqliyyatda istifadə edilən benzin yanacağıının tərkibindəki hansı maddə çox təhlükəlidir?

- azot oksidləri
- hidrogen flüorid
- kadmium
- ✓ etil mayesi
- ammonium

418. Şərqi Qafqazda qar xətti hansı yüksəklikdən keçir?

- 3200 m-dən
- 4500 m-dən
- ✓ 3900 m-dən
- 3500 m-dən
- 4000 m-dən

419. Alp çəmənlikləri landsaft zonasında relyefin böyük kontrastlığı ilə yanaşı, hansı təbii-ekoloji proses və formaları geniş yayılmışdır?

- abraziya, müxtəlif tipli daşqınlar və uçqunlar
- antropogen transformasiya, sürüşmə və buzlaq ekzarasiyası
- defilyasiya, yamacların fiziki və kimyəvi aşınması
- ✓ eroziya, qravitasiya, buzlaq ekzarasiyası və akkumlyasiyası
- üzvü aşınma,degradasiya və yamacların differensiyası

420. Subalp çəmənliklərində, alp çəmənliklərinə nisbətən bitki növlərinin zəngin olmasının səbəbləri nədir?

- antropogen təsirlərin daha az olması
- quraqlıq dövrünün uzunmüddətli olması
- ✓ istilik və rütubətlənmə şəraitinin yaxşı olması
- yağıntılı günlərin sayının çox olması
- az maili yamaclarda torpaq qatının qalın olması

Dağ-çəmən landsaftları qurşağı iqlim-ekoloji və torpaq-bitki xüsusiyyətlərinə görə hansı zonalara ayrılır.

1. subalp çəmənlikləri
2. çəmən-meşə
3. çəmən-bataqlıq
4. alp çəmənlikləri
5. kserofit çölləri
6. hidromorf komplekslər

421.

- 2,4
- 1,3
- ✓ 1,4
- 5,6
- 3,5

422. Dağlıq ərazilərdə sürüşmə morfologiyası ilə bağlı olaraq, yaranan bir sıra mürəkkəb mərz və fasiyalar hansılardır ?

- ✓ göl, göl-bataqlıq, bataqlıq-meşə
- göl-bataqlıq, quru çöllər
- kserofit çəmənliklər, işqınlar
- meşə-çəmən, çəmən-bataqlıq, nival

- sıldırım qayalıqlar, alçaqboylu kolluqlar
- 423.** Digər qurşaqlardan fərqli olaraq dağ-çəmən qurşağının sərhədlərinin daha geniş olmasının səbəbi nədir?
- antropogen-texnogen proseslər nəticəsində yamaclarda eroziya və denudasiya proseslərinin intensivləşməsi
 - orta illik temperaturunnormadan aşağı olması
 - yağıntılarının orta illik miqdarının az olması
 - ✓ antropogen amilin təsiri altında dağ-meşə landsaftının yuxarı sərhəddinin aşağı düşməsi
 - global istiləşmə ilə əlaqədar olaraq nival buzlaqların ərinməsi
- 424.** Azərbaycanın dağlıq vilayətində dağ meşə landsaftları qurşağından yuxarıda dağ-çəmən landsaftları qurşağının yayılma qanunauyğunluğu hansı ərazilərdə pozulur?
- Böyük Qafqaz, Dərələyəz silsiləsi
 - Yan silsilə, Kiçik Qafqaz
 - Talış dağları, Şahdağ silsiləsi
 - ✓ Naxçıvanın dağlıq bölgəsi, Talış dağları
 - Zəngəzur silsiləsi, Kiçik Qafqaz
- 425.** Antropogen amillərin təsirinə baxmayaraq, hazırda hansı ərazidə, bəzi çaylar boyu dağ və düzənlik meşələrinin qovuşması müşahidə edilir?
- Kür çayı boyunca
 - Lənkəran çayları sahilində
 - ✓ Qanıx-Həftəran vadisində
 - İncar və Ləngəbiz tirələrində
 - Qusarçay və Qudyalçayda
- 426.** Terraslaşdırma metodundan hansı problemlərin qarşısının alınması üçün istifadə edilir?
- gilli süxurların üstünlük təşkil etdiyi ərazilərdə sürüşmələrin qarşısının alınması üçün
 - irriqasiya landsaftlarının geniş yayıldığı sahələrdə şoranlaşmanın dərəcəsini azaltmaq üçün
 - ✓ şiddətli yuyulmuş torpaqların yarıq və dərələrlə parçalanmasının qarşısını almaq üçün
 - kənd təsərrüfatının əsas sahəsi olan çəltikçiliyin inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə
 - rütubətli ərazilərdə bataqlıqların sahəsinin genişlənməməsi məqsədi ilə
- 427.** Azərbaycan Respublikası torpaqlarının çirklənməsində neft məhsulları ilə yanaşı hansı ağır metallar vasitəsilə çirklənmə yüksək dərəcədədir?
- dəmir, manqan, volfram, cıvə
 - ✓ qurğuşun, kadmium, sink, mis
 - çuqun, düralüminium, qurğuşun
 - fenol, azot, sink, gümüş
 - qızıl, alüminium, mis, qalay
- 428.** Azərbaycan ərazisində ayrı-ayrı dağlıq vilayətlərində iqlim-ekoloji şəraitin dəyişməsi ilə əlaqədar olaraq, landsaft qurşaqlarının düzgün ardıcılığın tap?
- yarımsəhra-quruçöl, dağ-çəmən, dağ-meşə, qayalıqlar
 - səhra, kserolit kolluqlar, dağ-meşə-çəmən
 - hidromorf landsaftlar, dağ-meşə, dağ-çəmən, subnival
 - dağətəyi düzənliklər, meşə-çəmən, kserofit kolluqlar
 - ✓ yarımsəhra-quruçöl, dağ-meşə, dağ-çəmən, nival-buzlaq
- 429.** Dağ-çəmən landsaftı qurşağında ot bitkilərinin qruplaşması, torpağın qalınlığı və biotik komponentlərin məhsuldarlığı hansı amillərdən asılıdır?
- buzlaq ekzarasiyası və akkumulyasiyasının intensivliyindən
 - yamacları təşkil edən süxurların litoloji tərkibindən
 - kənd təsərrüfatı sahələrinin düzgün yerləşdirilməsindən
 - qar örtüyünün qalın olması və buzlaşmasından

✓ ərazinin relyef və mikroiklimindən

Landsaftın torpaq və bitki komponentlərinə görə şimal və cənub yamacların ekspozisiyaları hansı xüsusiyyətlərinə görə ciddi fərqlənir?

- 430.
1. Cənub yamaclarda torpaqda humusun miqdarı artır, qırmızı torpaqlar üstünlük təşkil edir
 2. Şimal yamaclarda meşə daha sıx, torpaq az skeletli və rütubətli olur.
 3. Şimal yamaclarda meşə daha seyrəkdir, torpaqda ana süxurlar səthə yaxındır.
 4. Cənub yamaclarda eroziya və denudasiya hadisələri müşahidə edilmir, ardıc meşələri üstünlük təşkil edir.
 5. Cənub yamaclarda torpağın skeletliyi artır, ağaclar seyrəkləşir, meşəaltı kol və ot bitkiləri sıx örtük yaradır.
 6. Şimal yamaclarda torpaq çox skeletlidir, ot bitkiləri və kolluqlar üstünlük təşkil edir, rütubət azdır.

✓ 2,5

- 1,5
- 3,4
- 2,6
- 4,6

431. Yüksək dağ-meşə zonasında əsas meşə əmələ gətirən ağac növləri hansılardır?

- qızılağac, qovaq
 - saqqızağacı və şam
 - ardıc və fisdıq
 - dəmirağac və küknar
- ✓ vələs və şərqi palıdı

432. Bir çox ərazilərdə qırılmış meşələrin yerində hansı təkrar və yaxud törəmə landsaftlar əmələ gəlmişdir?

- ✓ dağ çəmən, dağ meşə-çəmən, meşə-cöl, çəmən-çöl
- dağ meşə-çəmən, yarımşəhra, step
 - arid-seyrək meşələr, kolluqlar, subalp
 - dağ meşə, çəmən-cöl, alp və subalp
 - nival, subnival, yarımşəhra, quruçöl

433. Arid-seyrək meşələr və kolluqlar kompleksinə aid olan uzunömürlü ağac növü hansıdır?

- Söyüd, şam, dəmirağac
- ✓ Ardıc, Eldar şamı, palıdın bir neçə növü
- Saqqız ağacı, dəmirağac, şam
 - Yulğun, qarağac, qovaq
 - Qızılağac, şabalıdyarpaq palıd

434. Azərbaycan ərazisində əsasən arid-seyrək meşələr və kolluqlar kompleksi hansı sahələrdə yayılmışdır?

- Şirvan düzü, Naöran-Yalama meşəliyi
 - Qarabağ malili düzənliyi, Həkəri düzü
 - Samur-Dəvəçi ovalığı, Acınohur-Ceyrançöl
 - Mil-Muğan, Lənkəran düzənliyində
- ✓ Ceyrançöl-Acınohur, Qobustan alçaqdağlığı

435. Qarabağ vulkanik yaylasında təbii komplekslərin qorunması üçün hansı qoruq təşkil edilmişdir?

- Hirkan qoruğu
 - Bəsitay qoruğu
 - Pirsaatçay qoruğu
- ✓ Qaragöl qoruğu
- Göygöl qoruğu

436. Milli parklar nə ilə fərqlənir ?

- hər nə varsa qorunur
- ✓ insanların gəlib-gorməsinə icazə verilir
- heyvan və bitki qorunur

- heyvan və bitki qorunur
- tam qapalı saxlanılır

437. Yasaqlıq nəyə deyilir ?

- dövlət nəzarətiləri tərəfindən qorunur
- bir neçə komponent qorunur
- ✓ müəyyən ərazinin hər hansı bir komponenti qorunur
- ərazi mili parklara uyğunlaşır
- ancaq əhali tərəfindən qorunur

438. Dağlıq ekosistemlərə antropogen təsirlərin əsas ekoloji nəticələri hansılardır?

- Sənaye əhəmiyyəti olan heyvanların, xüsusilə məməlilərin sayının artırılması
- Qış otlaqlarının ləğv edilməsi və fermer təsərrüfatlarının azaldılması
- İES-nin inşası və onların tam gücü ilə istifadə edilməsi
- ✓ təbii ekosistemlərin şumlanmış sahələr, otlaqlar, təkrar meşəliklər və antropogen modifikasiyalarla əvəz edilməsi
- Kənd əhalisinin işsizlik problemi ilə əlaqədar olaraq şəhərlərə axın etməsi

Dağ ekosistemlərinin bioloji müxtəlifliyinə və landşaft komplekslərinə qarşı yaranmış təhlükələr hansılardır?

1. Faydalı qazıntıların istismarı, dağ-mədən sənayesinin inkişafı
2. Meşədən istifadənin dağıdıcı rolu və meşələrin intensiv qırılması
3. Sənaye müəssisələrinin düzgün yerləşdirilməsi
4. Kənd təsərrüfatı torpaqlarından və otlaqlardan səmərəsiz istifadə
5. Səhrələşməyə məruz qalmış ərazilərin suvarılması
6. Körtəbii sistemli turizmin güclənməsi və inkişaf etdirilməsi
7. Selifeb landşaftların seyrəkliyi və əhalinin sayının az olması
8. Ənənəli təsərrüfat sahələri ilə məşğul olan əhaliyə şəraitin yaradılmaması

439.

- 3, 5, 7, 8
- 1, 5, 6, 8
- ✓ 1, 2, 4, 6
- 2, 3, 5, 6
- 4, 6, 7, 8

440. Azərbaycanın yarımsəhra landşaftları zonasında, təxminən nə qədər sahədə qış otlaqları suvarılır?

- 750 min ha
- 500 min ha
- 150 min ha
- 300 min ha
- ✓ 200 min ha

441. Bitkinin otlaq rejiminə uyğunlaşma qabiliyyəti və bir bitki növünün başqası ilə olunması necə adlanır?

- abarılma mərhələsi
- çəmənliklərin zənginləşməsi
- ✓ otlaq deqressiyası
- heyvandarlıq təsərrüfatı
- su basar terrasların çəmənlikləri

442. İnkişaf etmiş ölkələrdə aşağıda göstərilmiş sahələrin hansından daha çox gəlir əldə edilir?

- dənizçilik nəqliyyatından
- kənd təsərrüfatından
- meşə ərazilərindən
- metallurjiya sənayesindən
- ✓ rekreasiya-turizm sahəsindən

443. Azərbaycan ərazisində kütləvi turizmin qadağan edildiyi təbii komplekslərin tam saxlandığı dövlət qoruqları hansılardır?

- Şirvan və Qızılağac qoruqları

- ✓ Zaqatala və Göy-göl qoruqları
- Ordubad və Altıağac qoruqları
- İsmayılı və Qobustan qoruqları
- Türyaqçay və Vəsitçay qoruqları

444. Aşağıda göstərilən təbii qoruq sahələrindən hansılar milli park statusu almışdır?

- Nabran, Batabat
- Pirqulu, Altıağac
- ✓ Şahdağ, Ordubad
- Nabran, Qobustan
- Bəsitçay, Şahdağ

445. Dağlıq ərazilərdə yamacların ekspozisiyası hansı proseslər nəticəsində yaranır?

- aşınma və eroziya
- dəmyə əkinçiliyi
- heyvandarlıq sahələri
- terraslaşdırma və suvarma
- ✓ səthin qızması və nəmlənmə

446. Xəzərsahili turizm-rekreasiya landşaftları içərisində xüsusilə seçilən geoloji-geomorfoloji abidələr hansıdır?

- Burovar silsiləsi ,Afurca şlaləsi , Qalaltı meşələri
- Beşbarmaq dağı, Şahdağ milli parkı, Qızılağac qoruğu
- Tufandağ vulkanik gölləri, Yalama meşələri, Yanardağ
- Pirqulu meşələri, Qobustan qayalıqları
- ✓ Qobustan qayalıqları, Beşbarmaq dağı , Şollar və Lənkəran ovalıqları

Xəzərsahili boyu yerləşən rekreasiya landşaftları hansı zəngin-təbii xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir?

447. 1. relik meşələri 5. ekzogen relyef formaları
2. nival buzlaqları 6. vulkanik gölləri
3. dağ-meşələri 7. hündür dağ şlalələri
4. Yanardağ təbii məşəli 8. geoloji-geomorfoloji abidələr

- 5, 6, 7, 8
- 3, 6, 7, 8
- ✓ 1, 4, 5, 8
- 2, 3, 6, 7
- 1, 2, 4, 7

448. Erməni təcavizkarlarının Dağlıq Qarabağı, eləcə də ona bitişik ərazilərimiz işğal etməsi nəticəsində dağlıq ərazi landşaftlarında hansı problemlər meydana gəlmişdir?

- Sənaye müəsisələri dağıdılmış və ərazidə AES tikilmişdir
- Yenidənqurma işləri aparılmış və təkrar antropogen məsələlər salınmışdır
- Dağlıq Qarabağ ərazisində yeni sənaye müəsisələri tikilmişdir.
- ✓ Meşələr intensiv qırılmış faydalı qazıntılar kortəbii şəkildə çıxarılmış, təbii landşaftlara külli miqdarda zərər vurulmuşdur
- Ermənistan əhalisinin böyük bir hissəsi Dağlıq Qarabağa köçürülmüşdür

449. Rütubətli subtropiklərdə öz-özünü təmizləmə xüsusiyyəti nə üçün sürətli gedir?

- rütubətli az olması və quru iqlim şəraiti
- ✓ rütubətin və istiliyin optimal olmasına görə
- bütün toksikoloji normaların yüksək səviyyəsi
- geokimyəvi anomalyanın yüksək olması ilə
- yeraltı suların səthə yaxınlığı

450. Dağ-mədən işləri aparılan ərazilərdə hansı texnogen relyef formaları yaranır?

- qədim süxur qatları və torpaq təpəcikləri

- denudasyon formalar və karyer çuxurları
- meliorativ formalar və tikinti qalıqları
- ✓ yeni yaranmış formalar və akkumlyativ formalar
- metal qırıntıları və aşurma materialları

451. Bütün dünyada xüsusilə də inkişaf etmiş ölkələrdə rekreasiya torpaqları əhatə etdiyi əraziyə görə hansı sahələrdən sonra gəlir?

- şərq yarımkürəsində yerləşən ölkələrdə birinci sıradadır
- sənaye müəsisələri, neft quyularından sonra
- oflaq sahələri, seliteb landşaftlar və səhralardan sonra
- səhra, yarım səhra və dağ meşələrindən sonra
- ✓ kənd təsərrüfatı və meşə torpaqlarından sonra üçüncü yeri tutur

452. Dağ- mədən işləri sahəsində yeni yaranmış formalar hansılardır?

- süni göl çuxurları, otarılma sahələri və yeni salınmış yollar.
- karyerlərdən çıxarılan materialların yayılması, müxtəlif tipli fasiyalar
- əkin sahələri, böyük fermer təsərrüfatları
- sürüşmə və uçqun sahələri, çay yatağının istiqamətinin dəyişdirilməsi
- ✓ karyerlər, saxtalar, çökəkliklər, tikinti ilə əlaqədar olaraq səthdə planlaşma işləri.

453. Rekultivasiya üçün təcrübədən keçirilmiş və sınaq edilmiş etibarlı metodlardan ən əlverişlisi hansıdır?

- coğrafi indikasiya metodu
- fenoloj aknalogiya metodu
- bioloji-texnologen metod
- texniki metod
- ✓ landşaft-ekoloji metod

454. Azərbaycanda hansı komponentlər daha çox görünür ?

- torpaq ehtiyatları
- su hövzələri
- ✓ bitki və heyvanat aləmi
- heç nə qorunmur
- atmosfer havası

455. Azərbaycanda necə qoruq, necə yasaqlıq var?

- ✓ 11 qoruq , 24 yasaqlıq
- 20 qoruq, 10 yasaqlıq
- qoruq yoxdur, 20 yasaqlıq
- 8 qoruq, 13 yasaqlıq
- 10 qoruq, 15 yasaqlıq

456. Respublikamızda xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən hansının sayı digərlərinə nisbətən azdır?

- ✓ ovçuluq təsərrüfatları
- qoruqlar
- Milli parklar
- yasaqlıqlar
- doğru cavab yoxdur

457. Xüsusi mühafizə olunan ərazilərin əhatə dairəsinə daxildir?

- təsərrüfat obyektləri
- nəslə kəsilməmiş bitki və heyvan növlərinin yayıldığı yerlər
- ✓ zooloji, botaniki, hidroloji, geoloji, meşə, landşaft və torpaq obyektləri
- su hövzələri
- yaşillıq zonaları

458. Xüsusi qorunan ərazilərin yaradılmasının məqsədlərinə daxildir:

- ✓ yerləşdiyi landşaft zonaları və qoruğu əhatə edən ərazisinin vəziyyəti
- fauna və ya heyvanat aləminin öyrənilməsi
- bitgi örtüyünün, qismən də heyvanat aləminin öyrənilməsi
- heyvanat aləminin, qismən də bitgi örtüyünün öyrənilməsi
- flora və ya bitgi örtüyünün öyrənilməsi

459. Xüsusi qorunan ərazilərin növlərindən deyil:

- Milli Parklar
- Zooloji parklar
- Təbiət abidələri
- ✓ süni meşələr
- təbiət parkları

460. Xüsusi qorunan landşaftlar aşağıdakı məqsədlər üçün istifadə edilmir:

- təbiəti mühafizə
- ətraf mühitin monitorinqi
- sağlamlaşdırma
- ✓ kənd təsərrüfatının inkişafı
- elmi tədqiqat

461. Hər hansı ərazinin özünəməxsus eynicinsli sahəsi olub, eyni ekoloji rejimlə səciyyələnən kompleks hansıdır?

- mərz
- coğrafi sfera
- ✓ fasiya
- geosistem
- coğrafi mühit

462. Materiklərin birinci torpaq xəritəsi kim tərəfindən hazırlanmışdır?

- L.İ.Praslov
- Ç.E.Kelloq
- V.Q.Kozanov
- ✓ V.V.Dokuçayev
- İ.P.Gerasimov

463. Təbii landşaft tipi olan fasiyanın mərzdən fərqi nədədir?

- ✓ fasiya daha kiçik landşaft tipi olub, mərzin tərkibinə daxildir
- mərz yalnız dağlıq landşaftlarda, fasiya isə yalnız düzənlik landşaftlarında formalaşır
- hər ikisi biofil elementlərə aiddir
- mərz daha kiçik landşaft tipi olub, yalnız azonal strukturlarda özünü biruzə verir
- fasiya təbii ərazi komplekslərin, mərz isə təbii komponentlərə aiddir

464. Landşaftşünaslıq xüsusi elm kimi nə vaxt yaranmışdır?

- XV əsrdə
- XX əsrin əvvəlində
- XVII əsrdə
- XVIII əsrdə
- ✓ XIX əsrin sonunda

465. Landşaft sözü hansı xarici dildən tərcümədə ölkə və torpaq haqqında elm deməkdir?

- ingilis

- fransız
- latın
- rus
- ✓ alman

466. Landşaft haqqında təlimin yaradıcıları kimlər olmuşdur?

- ✓ V.V.Dokuçayev, Q.N.Visotskiy, L.S.Berq və b.
- C.Xarper, M.Biqon, C.M.Anderson və b.
- Ç.Adams, İ.P.Gerasimov, T.Miller və b.
- S.P.Krasennikov, İ.B.Lamark, N.A.Severov və b.
- E.Zyüs, E.Hekkel, F.İ.Rupxert və b.

467. Yer kürəsinin müxtəlif hissələrinin təbii şəraiti barədə materialların toplanması nə vaxta təsadüf edir?

- XVII əsr
- XV əsr
- XVIII əsr
- XX əsr
- ✓ XV əsr

468. L.S.Berq landşaftları hansı hissələrə bölürdü?

- sadə və mürrəkəb
- zonal və azonal
- introzonal və üfüqi
- təkrarlanan və ritmik
- ✓ təbii və mədəni

469. Təbii landşaft elementlərinin qorunması məqsədi ilə yaradılmış Azərbaycanın Qırmızı kitabı neçənci ildə çap olunmuşdur?

- ✓ 1989-cı ildə
- 1942-ci ildə
- 1955-ci ildə
- 1970-ci ildə
- 1927-ci ildə

470. Antropogen təsirlərin coğrafi təbəqəyə aid olmayan hissələri hansılardır?

- okean dibi relyefinin tədqiqi
- təyyarə uçuşları
- Marian çökəkliyinin tədqiqi
- ✓ kosmosa uçuş
- neft quyularının qazılması

471. İlk landşaft xəritəsini yaradan alimlər:

- V.Dokuçayev, L.S.Berq
- ✓ B.Plomov, R.Abolin
- A.İsaçenko, Q.Visoskiy
- P.Semyonov, A.Humbolt
- S.Kalensnik, L.Ramnski

472. Landşaftşünaslıq elminin differensiasiyası ilə əlaqədar olaraq inkişafı hansı dövr hesab edilir?

- ✓ XIX əsrin II yarısı
- XIX əsrin əvvəli
- XVIII əsr
- XVIII əsrin sonu
- XX əsrin əvvəli

473. Qoruqların vəzifələrinə daxil deyil:

- xüsusi qorunan ərazilərin sahələrinin hərtərəfli öyrənilməsi
- hazırlanan təbiət salnaməsinin dövrü olaraq işlənib təzələnməsi
- ✓ tərkibinə daxil olan komponentlərin qismən öyrənilməsi
- ərazisindəki zənginliklərin qorunub ilkin təbiət halında saxlanması
- təbiət salnaməsinin işlənib hazırlanması

474. Qobu və yarıqan yamaclarında inkişaf edən çöl kompleksləri hansı landşaft vahidinə aid edilir ?

- fasiya
- tək
- mezorelyef
- mikrelyef
- ✓ mərz

475. Xüsusi qorunan ərazilər aşağıda göstərilən məqsədlərdən hansı üçün istifadə olunur?

- ✓ təlim-tərbiyə, mühafizə
- sənaye sahələrinin inkişafı
- yaşıllaşdırma
- təbii sərvətlərdən istifadə
- kənd təsərrüfatı

476. Xüsusi qorunan ərazilər hansı əhəmiyyətə malik təbiət komplekslərindən ibarətdir?

- elmi-texniki
- ✓ ekoloji, elmi, estetik, mədəni
- estetik, sağlamlıq, iqtisadi
- ekoloji, mənəvi, fizioloji
- elmi, estetik, texnoloji

477. Xüsusi qorunan ərazilərin məqsədlərinə aşağıdakılardan hansı daxildir?

- təbiəti mühafizə
- təlim-tərbiyə
- ətraf mühitin monitorinqi
- ✓ hamısı doğrudur
- elmi-tədqiqat

478. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növlərinə daxil deyil?

- Dövlət Təbiət qoruqları
- Milli parklar
- Biosfer qoruqları
- ✓ hamısı daxildir
- Dövlət Təbiət yasaqlıqları

479. Qoruqların əsas vəzifəsi nədir?

- antropogen landşaft yaratmaq
- təsərrüfat işlərinin aparılması
- ərazidəki ekosistemin dəyişdirilməsi
- ✓ ərazidəki zənginlikləri qoruyub, ilkin təbii halında saxlamaq
- ovçuluq təsərrüfatının inkişafı

480. Xüsusi mühafizə olunan ərazilərin təşkili və istifadəsi bu prinsiplərdən birinə əsaslanır?

- təbiəti mühafizə

- √ Beynəlxalq əməkdaşlıq
- sağlamlaşdırma
- hamısı
- ətraf mühitin monitorinqi

481. Mikrokomplekslərin və mürəkkəb mezokomplekslərin birləşməsindən yaranan sahələr necə adlanır?

- dağlıq sistemləri
- √ mərz
- bataqlıq
- şoranlıqlar
- fasiya

482. Coğrafi təbəqənin dörd sferadan təşkil olunduğunu göstərən ilk alim kim olmuşdur?

- √ P.İ.Brounov
- R.İ.Abolin
- V.V.Dokuçayev
- A.A.Qriqoryev
- İ.M.Zabelin

483. Coğrafi təbəqənin qalınlığı hidrosferdə nə qədər götürülür?

- 4 – 5 km
- 30 – 35 km
- 12 – 14 km
- 20 km
- √ 11 km

484. Coğrafi təbəqənin yuxarı sərhəddi atmosferin hansı təbəqəsindən götürülür?

- √ tropopauzadan
- termosferdən
- trosferin aşağı hissəsində
- mezosferdən
- stratosferdən

485. Canlı və cansız maddələrin qarşılıqlı təsiri zamanı yaranan sistemlər hansılardır?

- struktur sistemlər
- mürəkkəb sistemlər
- √ sadə coğrafi sistemlər
- geosistemlər
- akval sistemlər

486. Coğrafi təbəqənin qalınlığı litosferdə nə qədər götürülür.?

- 20-25 km
- 10-12 km
- 30-32 km
- √ 4-5 km
- 17-18 km

487. Ekosistem terminini ilk dəfə elmə gətirən alim kimdir?

- C.Xarper
- √ A.Tensli
- V.Dokuçayev
- Ç.Darvin
- İ.Gerasimov

488. Hansı fikir düzdür?

- coğrafi təbəqənin qalınlığı bir neçə metrdir
- heç biri düzgün deyil
- coğrafi təbəqə ilə landşft sferası terminləri eyni məna verir
- ✓ landşaf sferasının qalınlığı bir neçə 100 m-lə ölçülür
- landşaft sferası təbəqələrin bütün hissələrini əhatə edir

489. Hansı coğrafi sfera bütünlüklə coğrafi təbəqəyə daxil olur?

- atmosfer
- ✓ hidrosfer
- ekzosfer
- mezosfer
- litosfer

490. Yer in coğrafi təbəqəsinin inkişafında hansı enerji mənbələri iştirak edir?

- nüvə enerjisi
- qabarma və çəkilmə
- ✓ daxili və xarici enerji
- Günəşin şüa enerjisi
- radioaktiv elementlərinin enerjisi

491. Sadə coğrafi sistemlər necə yaranır ?

- meşə komplekslərindəki komponentlərin vəhdətindən
- atmosferdə müşahidə edilən qazlardan
- stratosferdəki ozon təbəqəsinin mövcudluğundan
- yalnız okeanlarda olan canlıların cəmindən
- ✓ canlı və cansız maddələrin qarşılıqlı təsirindən

492. P.İ. Brounovun ilk dəfə təbəqələr haqqında söylədiyi fikir hansı olmuşdur ?

- biosfer populyasiyalardan təşkil olunmuşdur
- atmosfer təbəqəsinin konkret sərhəddi yoxdur]
- hidrosfer bütün təbəqələrlə əlaqədədir
- litosferdə radioaktiv elementlərin enerjisi çoxddur
- ✓ coğrafi təbəqə dörd sferadan təşkil olunmuşdur

493. Fasiya nədir ?

- mikrokomplekslərin birləşməsindən yaranan sahələr
- mürəkkəb mezokomplekslərin birləşməsidir
- ✓ ərazinin özünəməxsus eynicinsli sahəsidir
- coğrafi təbəqənin yuxarı sərhəddidir
- ekoloji rejimlə şəciiyələnməyən kompleksdir

494. Torpaq, bitki örtüyü və canlı orqanizmlər Yer kürəsində yerləşməsinə görə hansı əlamətlərə malikdir ?

- ✓ zonal
- azonal
- intrazonal
- şaquli
- üfiqi

495. Həyatın əmələ gəldiyi ən nazik təbəqə hansıdır ?

- təbii ərazi kompleksləri
- coğrafi təbəqə
- su səthi
- hava səthi
- ✓ quru səthi

496. Coğrafi mühitə ekvivalent qötürülən termin hansıdır?

- coğrafi uzunluq.
- landşaft sferası
- landşaft tipi
- coğrafi enlik
- ✓ coğrafi təbəqə

497. Landşaft tiplərinin formalaşmasında əsas rol oynayan amillər hansılardır?

- iqlim
- ✓ relyef və iqlim
- dağlıq ərazilər
- düzənlik ərazilər
- torpaq

498. Landşaft sferası nədir?

- ✓ quruda və okeanda müşahidə olunan komplekslər
- yalnız okeanlarda olan kompleks
- litosfer və atmosferdə olan komplekslər
- atmosferdə müşahidə edilən komplekslər
- biosferdə müşahidə edilən kompleks

499. Coğrafi mühit anlayışın ilk dəfə elmə kim gətirmişdir ?

- 1880-ci ildə R.K.Markov
- 1866-ci ildə S.V.Kalesnik
- ✓ 1860-cı ildə E.Reklyu
- 1856-cı ildə F.N.Milkov
- 1920-ci ildə D.L.Armand

500. Yer kürəsində zonal əlamətlərə malik və ekvator dan qütblərə doğru dəyişən təbii komponentlər hansılardır?

- dənizlər və səhralar, çöllər
- bitki örtüyü, yarpaqlar, qobular
- meşələr, düzənliklər, göllər
- dağlıq ərazilər, çaylar, göllər
- ✓ torpaq, bitki örtüyü, canlı orqanizmlər